

rijksuniversiteit
groningen

faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen

BACHELORWERKSTUK SOCIOLOGIE 2024

KRAP BIJ KAS, KLEM IN TRADITIE

*EEN ONDERZOEK NAAR HET VERBAND TUSSEN BESTAANSONZEKERHEID EN
TRADITIONELE GEZINSROLOPVATTINGEN EN DE ROL VAN STATUSANGST*

Brechtje Zijlstra - S4870832
B.M.Zijlstra@student.rug.nl
05/06/2024

Begeleider: Rita Smaniotto
Tweede lezer: Marinus Spreen

ABSTRACT

Hoewel Nederland vaak als voorbeeld wordt gezien op het gebied van gendergelijkheid, blijkt dat mannen en vrouwen zich nog altijd vasthouden aan traditionele gezinsrollen. Dit bachelorwerkstuk onderzoekt of bestaansonzekere mensen achterblijven in de ontwikkeling naar moderne gezinsrollen en zich meer vasthouden aan traditionele gezinsrollen. Bestaansonzekerheid, gedefinieerd als het ontbreken van voldoende financiële middelen om in basisbehoeften te voorzien, treft 1 op de 6 volwassenen in Nederland. Dit onderzoek richt zich specifiek op hoe statusangst het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsroloppvattingen kan verklaren. Om dit te onderzoeken is een lineaire regressieanalyse uitgevoerd middels data afkomstig uit het LISS Panel. Dit is een longitudinale dataset waarbij een vast panel vragenlijsten invult. De steekproef bestaat uit huishoudhoofden boven 18 jaar ($N = 323$). De onderzoeksresultaten tonen aan dat naarmate mensen meer bestaansonzekerheid ervaren, zij een klein beetje meer traditionele gezinsroloppvattingen hebben. Ook blijkt dat naarmate mensen een grotere mate van bestaansonzekerheid ervaren, hun gevoel van statusangst toe neemt. Statusangstige mensen zijn bovendien ook traditioneler in hun opvattingen over gezinsrollen. De bevindingen bieden gedeeltelijke ondersteuning voor de verwachte mediërende rol van statusangst. De effecten zijn echter allemaal vrij klein. Mogelijk is dit een gevolg van de manier waarop bestaansonzekerheid is gemeten in dit bachelorwerkstuk. Er zijn weinig mensen in de steekproef die veel bestaansonzekerheid ervaren, terwijl cijfers van de werkelijkheid anders doen lijken. Een aanbeveling voor toekomstig onderzoek is om een bredere definitie te gebruiken van bestaansonzekerheid. Op die manier worden verschillende kanten van het begrip belicht en wordt de kans op sociaal wenselijkheid verminderd. Een beleidsaanbeveling is om toegang tot basisbehoeften, zoals voedselbanken, te verbeteren om bestaansonzekerheid te verminderen en indirect gendergelijkheid te bevorderen.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	4
2. THEORIE	6
2.1 CONCEPTUEEL MODEL.....	6
2.2 BESTAANSONZEKERHEID EN TRADITIONELE GEZINSROLOPVATTINGEN.....	7
2.3 STATUSANGST	8
2.4 CONTROLE VARIABLEN: LEEFTIJD, GESLACHT, OPLEIDINGSNIVEAU EN RELIGIE.....	9
3. METHODOLOGIE	10
3.1 BESCHRIJVING DATABESTAND EN ONDERZOEKSDESIGN	10
3.2 OPERATIONALISATIES	12
3.2.1 <i>Bestaansonzekerheid</i>	12
3.2.2 <i>Traditionele gezinsrolopvattingen</i>	13
3.2.3 <i>Statusangst</i>	14
3.2.4 <i>Controlevariabelen geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en religie</i>	14
3.3 ANALYSE OPZET	15
4. RESULTATEN	15
4.1 BESCHRIJVENDE RESULTATEN	15
4.1.1 <i>Univariate statistieken</i>	15
4.1.2 <i>Bivariate statistieken</i>	17
4.2 MODELEVALUATIE	18
4.2.1 <i>Controle assumpties, multicollineariteit en uitbijters</i>	20
4.3 HYPOTHESETOETSING	20
4.4 CONTROLEVARIABLEN.....	22
5. CONCLUSIE & DISCUSSIE	23
5.1 CONCLUSIE	23
5.2 DISCUSSIE.....	24
6. LITERATUURLIJST	28
BIJLAGE 1 UNIVARIATE STATISTIEKEN	31
BIJLAGE 2 BIVARIATE STAISTIEKEN EN MODELSCHATtingEN	46
BIJLAGE 3 MODELDIAGNOSTIEK	50
BIJLAGE 4 CHATGPT	55

1. INLEIDING

Een heersend idee is dat Nederland het goed doet in het kader van gendergelijkheid. Echter, het blijkt dat Nederland een 28^e plek bekleedt op de Global Gender Gap Index, wat betekent dat er nog werk aan de winkel is. De Global Gender Gap Index is een jaarlijkse beoordeling van hoe gelijk mannen en vrouwen worden behandeld in verschillende aspecten van het leven. De index kijkt naar vier belangrijke gebieden: economische deelname en kansen, onderwijsniveau, gezondheid en overleving en politieke invloed. Door deze dimensies te analyseren, wordt het zichtbaar hoe de genderkloof veranderd is en hoe landen presteren op het gebied van gendergelijkheid (Global Gender Gap Report, 2022). Een voorbeeld waaruit blijkt dat Nederland nog niet zo vooruitstrevend is, is dat weinig vrouwen hoge functies bekleden in het bedrijfsleven en de politiek. Zo is er nog nooit een vrouwelijke premier geweest.

Dat Nederland minder hoog scoort dan verwacht op de Global Gender Gap Index kan komen doordat mannen en vrouwen doorgaans taken uitvoeren die van oudsher zijn bepaald. Zo is er in gezinnen vaak sprake van een rolverdeling op basis van geslacht waarbij een vrouw vaker parttime werkt en een man fulltime (CBS, 2022). Ook heerst nog steeds het idee dat vrouwen beter voor de kinderen kunnen zorgen dan mannen, want slechts 1 op de 10 gezinnen geeft aan een gelijke verdeling in zorg- en arbeidstaken te hebben (CBS, 2023). Het idee dat mannen moeten werken om het gezin te onderhouden en vrouwen thuis blijven om voor de kinderen te zorgen wordt ook wel een traditionele gezinsrolverdeling genoemd (Halimi et al., 2016). Hoewel Nederland ver is in de ontwikkeling naar meer postmateriële waarden (Sociaal en Cultureel planbureau, 2023), waartoe onder andere gendergelijkheid hoort, lijkt het dus alsof er een groep achterblijft in deze ontwikkeling gezien de 28^e plaats op de index. In dit bachelorwerkstuk onderzoek ik of bestaansonzekere mensen de groep is die achterblijft in de ontwikkeling naar moderne genderrollen en of zij zich dus meer vast blijven houden aan traditionele gezinsrollen.

Bestaansonzekerheid is een actueel begrip in Nederland. Veel politieke partijen besteedden bij de verkiezingen in 2023 aandacht aan bestaansonzekerheid in hun partijprogramma's. Opmerkelijk is dat niet, want tegenwoordig heeft 1 op de 6 volwassenen te maken met bestaansonzekerheid (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2024). Veel Nederlanders maken zich dus zorgen over hun bestaan. Bestaansonzekere mensen kunnen veel negatieve gevolgen hiervan ervaren, zoals gezondheidsproblemen, stress en mentale problemen (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2024). Kinderen van ouders die leven met bestaansonzekerheid ervaren ook negatieve gevolgen. Een voorbeeld hiervan is dat de economische onzekerheid van hun ouders de kansen beperkt die zij hebben in de samenleving (Van Lieshout et al., 2016).

Het begrip bestaansonzekerheid kent verschillende betekenissen. Terwijl sommigen het beschouwen als onzekerheid over inkomsten, hanteren anderen een bredere definitie, waarbij het gaat om onvoldoende waarborging van sociale grondrechten zoals inkomen, huisvesting en zorg (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2024). De WRR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) kent drie verschillende vormen van onzekerheid die samen bestaansonzekerheid vormen. Dit zijn inkomensonzekerheid, psychologische onzekerheid en levensloponzekerheid (Kremer et al., 2017). Hoewel bestaansonzekerheid drie verschillende onzekerheden kent, leg ik de nadruk in dit bachelorwerkstuk voornamelijk op inkomensonzekerheid. Hier is voor gekozen, omdat inkomen voor het grootste gedeelte ervoor kan zorgen dat iemand zichzelf en/of het gezin van basisbehoeften kan voorzien. De definitie van bestaansonzekerheid in dit bachelorwerkstuk luidt als volgt: bestaansonzekerheid betekent dat mensen over onvoldoende financiële middelen beschikken om zichzelf en/of hun gezin te kunnen voorzien in basisbehoeften. Onder basisbehoeften wordt onder andere het hebben van eten, drinkwater, veiligheid, zekerheid en onderdak beschouwd (Chiappero-Martinetti, 2014).

Er is weinig onderzoek gedaan naar specifiek het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsrolopvattingen. Wel is er onderzoek gedaan naar het verband tussen sociaal economische status en traditionele gezinsrolopvattingen. Uit dat onderzoek blijkt dat naarmate iemand een lagere sociaal economische status heeft, diegene traditioneler is in opvattingen over gezinsrollen (Cotter et al., 2011). Daarnaast is er onderzoek gedaan naar het verband tussen werkloosheid en traditionele gezinsrollen. Uit dat onderzoek kwam naar voren dat wanneer iemand werkloos is in het gezin, zij vaker traditioneler zijn in hun opvattingen over gezinsrollen (McGinnity & Russell, 2008).

Naast traditionele gezinsrolopvattingen en bestaansonzekerheid, staat statusangst centraal in dit bachelorwerkstuk. Mogelijk speelt statusangst bij bestaansonzekere mensen een rol waardoor dit het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsrolopvattingen kan verklaren. Statusangst gaat over het gevoel van mensen dat ze als minderwaardig worden beschouwd vanwege hun plaats in de samenleving (De Botton, 2004). Iemands positie in de samenleving wordt bepaald door verschillende sociaaleconomische factoren, waaronder beroep, inkomen en hoe deze twee factoren worden beoordeeld door de samenleving. Mensen die statusangstig zijn, hebben het gevoel dat er op hen neer wordt gekeken door zogenaamde 'elite'. Vaak voelen ze zich niet gewaardeerd of erkend voor hun positie in de samenleving, wat voor gevoelens van schaamte kan zorgen (Elshout et al., 2016). Ook streven ze naar een hogere sociale positie. In Nederland wordt dit versterkt, doordat de Nederlandse samenleving als meritocratisch kan worden gekarakteriseerd (Beer & Van Pinxteren, 2016). Dit houdt in dat het heersende idee is dat je positie in de maatschappij verkregen is door je

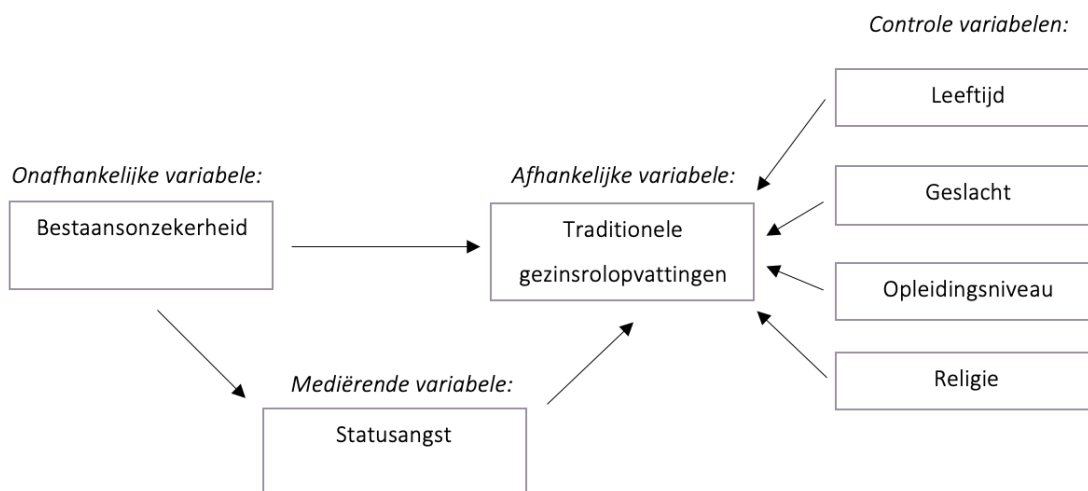
eigen verdiensten (Young, 1959). Als iemand dan niet naar een hogere sociale positie in de maatschappij kan klimmen, wordt dit gezien als hun eigen schuld. Mensen die zich bestaansonzeker voelen kunnen daardoor last hebben van statusangst. Dit komt omdat ze het gevoel hebben dat hun positie negatief wordt beoordeeld door de samenleving en dat die lage positie hun eigen schuld is (Elshout et al., 2016).

Nog niet eerder is er onderzoek gedaan naar hoe statusangst het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsrolopvattingen kan verklaren. Dit maakt het onderzoek wetenschappelijk relevant. De onderzoeksvraag die daarom centraal staat, luidt als volgt: *in welke mate hebben mensen die bestaansonzekerheid ervaren sterkere traditionele gezinsrolopvattingen en in hoeverre wordt dit verklaard door statusangst?*

2. THEORIE

2.1 Conceptueel model

In het onderstaande conceptueel model wordt de onderzoeksvraag visueel weergegeven.

Figuur 1: onderzoeksmodel

2.2 Bestaansonzekerheid en traditionele gezinsrolopvattingen

Mensen ervaren bestaansonzekerheid wanneer zij over onvoldoende financiële middelen beschikken om zichzelf en hun gezin in basisbehoeften te voorzien. Daarentegen ervaren mensen bestaanszekerheid wanneer zij zichzelf en hun gezin in basisbehoeften kunnen voorzien.

Bestaanszekerheid is een van de behoeften uit de Piramide van Maslow. In deze theorie worden vijf soorten basisbehoeften omschreven, waarbij iemand pas een volgend niveau van behoeften kan vervullen als het vorige niveau is vervuld. De vijf behoeften zijn: fysiologische behoeften, bestaanszekerheid, sociale behoeften, erkenning en zelfontplooiing. De hoogste prioriteit wordt gegeven aan het vervullen van fysiologische behoeften, zoals zuurstof, water en voedsel en vormt daarmee de onderste laag uit de piramide. De behoefte aan bestaanszekerheid komt daarna. Zodra een individu fysieke en economische zekerheid heeft bereikt, kan diegene andere, niet-materiële doelen gaan nastreven. Dit zijn sociale behoefte, erkenning en zelfontplooiing (Maslow, 1943). Aan de hand van dit model wordt een eerste verklaring gegeven waarom bestaansonzekere mensen zich meer vasthouden aan traditionele gezinsrollen.

Het tweede niveau van de Piramide van Maslow, bestaanszekerheid, houdt in dat mensen opzoek zijn naar een vorm van veiligheid en zekerheid (Maslow, 1943). Mensen die het tweede niveau van Maslow niet kunnen vervullen, voelen zich bestaansonzeker. Ze proberen dan “hun hoofd boven water te houden”. De prioriteit van het bestedingspatroon ligt anders dan bij bestaanszekere mensen. Bij bestaansonzekere mensen zal eerst voor eten, drinken en onderdak gezorgd moeten worden voordat er geïnvesteerd kan worden in hogere niveaus uit de Piramide van Maslow. Het proberen te vervullen van deze behoeften kan een voortdurende bron van stress en zorg zijn. Wanneer iemands basisbehoeften niet worden vervuld, kan dit leiden tot gevoelens van angst, onzekerheid en wanhoop (Ham & Franken, 2023).

Wanneer iemand bestaansonzekerheid ervaart, kan dit het vermogen van iemand om zich te ontwikkelen op de hogere niveaus van de Piramide van Maslow belemmeren. In plaats van vooruitgang te boeken naar sociale behoeften, erkenning en zelfontplooiing, blijven individuen vastzitten in het nastreven van materiële behoeften zoals economische zekerheid, stabiliteit en veiligheid omdat deze behoeften niet vervuld kunnen worden. De hogere niveaus van de Piramide van Maslow, zoals sociale behoeften, erkenning en zelfontplooiing, vertegenwoordigen de overgang naar postmateriële waarden (Inglehart & Welzel, 2005). Echter, voor bestaansonzekere mensen is het moeilijk om zichzelf hier in te ontwikkelen, omdat ze simpelweg het niveau van bestaanszekerheid niet kunnen vervullen.

Deze overgang van materiële naar postmateriële waarden komt terug in de modernisatietheorie van Inglehart en Welzel (2005). De kern van deze theorie is dat economische ontwikkeling en sociaal-culturele veranderingen hand in hand gaan. In de theorie stellen de onderzoekers dat naarmate samenlevingen zich economisch ontwikkelen, haar inwoners zich steeds meer cultureel moderniseren. Traditionele waarden en overtuigingen maken dan plaats voor meer postmateriële waarden (Inglehart & Welzel, 2005). Een belangrijk aspect van de verschuiving naar postmateriële waarden is gelijkheid tussen mannen en vrouwen binnen een samenleving (Inglehart et al., 2003). Dit uit zich in Nederland bijvoorbeeld in een grotere deelname van vrouwen op de arbeidsmarkt en meer participatie van vrouwen in onderwijs (CBS, 2023 ; CBS, 2022). Hierdoor ontstaat een meer inclusieve samenleving waarin gendergelijkheid een belangrijke waarde vormt.

Doordat bestaansonzekere mensen het niveau bestaanszekerheid uit de Piramide van Maslow niet kunnen vervullen, is er ook geen ruimte voor een individu om zich te ontwikkelen in postmateriële waarden. Bestaansonzekere mensen zijn immers enkel gefocust op het vervullen van materiële behoeften. Het gevolg hiervan is dat bij bestaansonzekere mensen geen modernisering plaatsvindt en traditionele waarden worden behouden. Hier vallen ook traditionele gezinsrollen onder, waarbij de man het gezin onderhoudt door de te werken en de vrouw zorgt voor de kinderen (Halimi et al., 2016). Dit leidt tot de eerste hypothese:

Naarmate mensen meer bestaansonzekerheid ervaren, hebben zij sterkere traditionele gezinsrolopvattingen.

2.3 Statusangst

Het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsrolopvattingen kan mogelijk worden verklaard door statusangst. Bestaansonzekerheid en de positie op de sociale ladder zijn nauw met elkaar verbonden. Namelijk, hoe meer bestaanszeker iemand is, hoe hoger iemand over het algemeen op de sociale ladder staat (Wilkinson & Pickett, 2017). De positie op de sociale ladder wordt bepaald door verschillende sociaaleconomische factoren, waaronder beroep, inkomen en hoe deze twee factoren worden beoordeeld door de samenleving. Zo staan artsen en advocaten hoger op de sociale ladder dan schoonmakers en vuilnismedewerkers.

Bestaansonzekeren staan vaker lager op de sociale ladder. Het negatieve beeld over bestaansonzekeren komt voornamelijk van mensen die bestaanszeker zijn. Bestaanszekere mensen vinden dat bestaansonzekerheid, en dus de lage sociale positie, te wijten is aan eigen verantwoordelijkheid (Elshout et al., 2016). In Nederland wordt dit effect versterkt doordat er sprake is van een meritocratische samenleving (Beer & Van Pinxteren, 2016). Dit betekent dat je positie in de

samenleving wordt bepaald door je eigen verdiensten. Hiermee wordt prestatie, inzet en benutten van je eigen talent bedoeld (Young, 1956). In Nederland is er weinig erkenning voor mensen aan de onderkant van de sociale ladder. Er wordt naar deze mensen gekeken alsof het hun eigen fout is dat ze niet een hogere sociale positie bekleden. Doordat bestaansonzekere mensen denken dat dit hun eigen schuld is, heeft dit negatieve gevolgen voor hun eigen zelfbeeld (Elshout et al., 2016). Wanneer bestaansonzekere mensen het gevoel hebben dat anderen hen minachten, gaan zij zichzelf ook minachten. Statusangst is hier dan het gevolg van.

Individueen die statusangst ervaren, proberen hun eigen status zoveel mogelijk te beschermen en te behouden. Ze vinden dit moeilijk wanneer er sprake is van modernisering, waarbij materiele waarden plaatsmaken voor postmateriele waarden. Statusangstige mensen zijn bang voor verandering, omdat dit mogelijk negatieve gevolgen voor hun status in de samenleving meebrengt. Hierdoor voelen statusangstige mensen zich bedreigt. Dit wordt de Cultural Backlash-theory genoemd. Volgens de theorie reageert niet iedereen even snel of positief op de verschuiving van materiële waarden naar postmateriele waarden, die plaatsvindt tijdens modernisering in een samenleving (Norris & Inglehart, 2019). De bedreiging die statusangstige mensen voelen, proberen ze te minimaliseren door terughoudend op de verandering naar meer postmateriele waarden te reageren. Dit wordt een 'cultural backlash' of terugslag genoemd. Waar minder statusangstige mensen meegaan met modernisering omdat ze niet bang zijn dat hun status bedreigd wordt, wantrouwen statusangstige mensen verandering. Ze geven terugslag door zich vast te houden aan traditionele waarden en dus ook aan traditionele gezinsrollen. Dit leidt tot de tweede hypothese:

Statusangst verklaart deels het verband tussen bestaansonzekerheid en het vasthouden aan traditionele gezinsrollen.

2.4 Controle variabelen: leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie

Bij dit onderzoek maak ik gebruik van vier controle variabelen, om op die manier schijnrelaties uit te sluiten en weg te filteren in het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsroloppvattingen.

Allereerst wordt er gecontroleerd voor leeftijd. Mensen van verschillende leeftijden kunnen verschillende niveaus van bestaansonzekerheid ervaren, als gevolg van de levensfase waarin ze zitten. Onderzoek toont aan dat jonge mensen, vanwege hun nieuwheid op de arbeidsmarkt doorgaans minder verdienen dan oudere mensen (Aassve et al., 2006). Hierdoor verwacht ik dat jongere mensen meer bestaansonzekerheid ervaren dan oudere mensen. Bovendien verwacht ik dat oudere mensen

traditioneler zijn in hun opvattingen over gezinsrollen dan jongere mensen, omdat oudere mensen langer te maken hebben gehad met genderongelijkheid (Walby, 1997).

Ten tweede controleer ik voor geslacht. Voor dit onderzoek gebruik ik data van het LISS Panel, waarbij de vragen door meerdere mensen uit een huishouden worden ingevuld. Dit kan mogelijk resulteren in een vertekend beeld van de resultaten, omdat niet iedereen afhankelijk van elkaar is. Daarom neem ik enkel de huishoudhoofden op in de steekproef. De verwachting is dat het grootste gedeelte van de huishoudhoofden man is, waardoor het van belang is om voor geslacht te controleren. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat mannen meer traditioneel ingesteld zijn dan vrouwen (Valentová, 2013).

Ten derde controleer ik voor opleidingsniveau. Mensen met een lager opleidingsniveau hebben een grotere kans om bestaanszeker te zijn dan hoger opgeleiden (Jehoel-Gijsbers, 2004). Bovendien zijn mensen met een hoger opleidingsniveau minder traditioneel in hun opvattingen over gezinsrollen dan laag opgeleide mensen. Dit kan worden toegeschreven aan de invloed van een universitaire omgeving, die doorgaans meer progressieve en egalitaire ideeën bevordert. Dit zorgt ervoor dat hoger opgeleide mensen gelijkwaardigheid in de samenleving en binnen gezinnen meer nastreven (Calvo-Salguero et al., 2008).

Tot slot controleer ik voor religiositeit. Religiositeit speelt een rol bij de opvattingen over traditionele gezinsrollen. Traditionele gezinsrollen zijn vaak verankerd in het geloof (Morgan, 1987). Hierdoor verwacht ik dat mensen die religieus zijn ook vaker traditionele gezinsrollen hebben in het huishouden.

3. METHODOLOGIE

3.1 Beschrijving databestand en onderzoeksdesign

De data waar gebruik van worden gemaakt in dit bachelorwerkstuk zijn afkomstig van het LISS Panel (Longitudinal Internet studies for the Social Sciences) (LISS Panel, 2022). Het panel bestaat uit ongeveer 8000 leden bestaande uit 5000 huishoudens. Het bijzondere aan dit panel is dat het huishoudens bevaart en dit ook voor langere tijd doet. Daarmee is het een representatieve afspiegeling voor de Nederlandse samenleving.

Het LISS-panel is tot stand gekomen door het trekken van een willekeurige steekproef uit het bevolkingsregister van het CBS in 2007. De geselecteerden ontvingen een uitnodiging om deel te nemen aan het panel middels een brief, waarna ze gebeld of thuis bezocht werden. Aangezien de

vragenlijsten online werden afgenomen, zorgde het LISS panel ervoor dat huishoudens die niet over internet beschikten, apparatuur kregen om te lenen. De aselecte steekproef bestond uit 10.000 Nederlandse huishoudens. 48% van deze steekproef registreerde zich uiteindelijk voor het panel. Panelleden kregen vervolgens maandelijks een online vragenlijst toegestuurd. De respons van de deelnemers varieerde tussen 50 – 80%, afhankelijk van de vragenlijst en maand. Het invullen van de vragenlijsten kostte de respondent ongeveer 15 tot 20 minuten.

Voor dit bachelorwerkstuk heb ik gebruikgemaakt van verschillende modules uit het LISS Panel: Politics and Values (Wave 15, jaar 2022), Income (Wave 15, jaar 2022), Social Exclusion, Control and Financial Scarcity en achtergrondvariabelen (afgenomen in 2022). De vragenlijsten Politics and Values en Income zijn afkomstig uit de LISS Core Study. Dit is onderdeel van het LISS Panel waarbij ieder jaar 8 kernvragenlijsten worden afgenomen bij dezelfde steekproef. Op die manier kan er onderzoek worden gedaan naar veranderingen in het leven van de respondenten (Centerdata, 2022). De vragenlijst Social Exclusion, Control and Financial Scarcity behoort niet tot de Core Study en is een incidentele module. De steekproef is getrokken uit een eerdere steekproef en daardoor is de steekproef van deze module een stuk kleiner dan bij de Core Study.

Voor het invullen van de module Politics and Values werden 6669 huishoudens geselecteerd, waarvan 5753 huishoudleden de vragenlijst compleet hebben ingevuld (non-respons van 13,5%). De vragenlijst van de module is in drie delen afgenomen. De vragen die ik in mijn analyse heb gebruikt zijn afkomstig uit het derde deel. Het derde deel bestaat uit vragen over normen en waarden.

Voor de module Income werden 7178 huishoudleden geselecteerd, waarvan 5488 leden de vragenlijst compleet hebben ingevuld (non-response van 9,4%).

De module Social Exclusion, Control and Financial Scarcity is afgenomen in opdracht van Universiteit Leiden onder panelleden in maart 2022. Sinds 2018 is er 5 keer dezelfde vragenlijst afgenomen onder dezelfde leden. De steekproef uit maart 2022 bestaat daarom uit respondenten die hebben geparticipeerd aan de eerdere metingen. Waar het aantal random geselecteerde respondenten in 2018 begon met 1497, zijn er in maart 2022 604 respondenten over die alle voorgaande vragenlijsten hebben ingevuld. Van dit aantal hebben 572 leden de vragenlijst compleet ingevuld (non-response van 5,3).

De vragenlijst achtergrondvariabelen is gebruikt om inzicht te krijgen in bijvoorbeeld de leeftijd, geslacht en het opleidingsniveau van de respondenten. Maandelijks konden panelleden de achtergrond informatie updaten. In dit bachelorwerkstuk worden gegevens uit 2022 gebruikt.

De panelleden zijn niet allemaal afhankelijk van elkaar, omdat veel uit hetzelfde huishouden komen. Daarom zijn in dit bachelorwerkstuk enkel de huishoudhoofden opgenomen in de steekproef. Het huishoudhoofd is het lid uit het huishouden waarvan de naam op het huur- of koopcontract van de woning staat of, mocht het contract op meerdere namen staan, het lid dat het hoogste inkomen heeft. Daarnaast is er geselecteerd op huishoudhoofden die ouder dan 18 jaar zijn, aangezien de populatie van dit onderzoek volwassen Nederlanders betreft.

De module Social Exclusion, Control and Financial Scarcity uit maart 2022 bevat relatief weinig respondenten, doordat dit respondenten zijn die aan dezelfde eerdere metingen hebben meegedaan. Aangezien ik respondenten in mijn steekproef wil opnemen die alle vragen hebben ingevuld die ik gebruik in de analyse, is er geselecteerd voor de respondenten die dit volledig gedaan hebben. 331 mensen hebben dit gedaan, maar er zijn een aantal respondenten die niet alle vragen van de schaalvariabele hebben beantwoord. Redenen voor item-nonrespons is dat de respondenten de vragen simpelweg niet wilden invullen of dat ze niet bereikbaar waren voor het invullen van de vragen. Daardoor bedraagt de uiteindelijke steekproef die ik in mijn analyse gebruik 323 respondenten.

3.2 Operationalisaties

3.2.1 Bestaansonzekerheid

De mate waarin mensen bestaansonzekerheid ervaren, is gemeten aan de hand van de volgende vier vragen en antwoordcategorieën: (1) hoe zou u op dit moment de financiële situatie van uw huishouden beschrijven? De eerste vraag bedraagt een 5-puntsschaal waarbij 1 = er worden schulden gemaakt, 2 = de spaarmiddelen worden een beetje aangesproken, 3 = er wordt precies rondgekomen, 4 = er wordt een beetje geld overgehouden en 5 = er wordt veel geld overgehouden. (2) Hoe gemakkelijk kunt u de woonlasten van uw huishouden betalen? Deze vraag kon beantwoord worden middels een 7-puntsschaal waarbij 1= helemaal geen last en 7= een heel zware last. (3) Kunt u op een schaal van 0 tot 10 aangeven of de financiële situatie van uw huishouden in vergelijking met een jaar geleden is verbeterd of verslechterd? Waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer makkelijk. (4) Kunt u op een schaal van 0 tot 10 aangeven hoe moeilijk of gemakkelijk u kunt rondkomen van het inkomen van uw huishouden? Wederom waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer makkelijk.

Aangezien de vragen niet dezelfde schalen hebben, zijn de scores op de eerste twee vragen opgerekt naar een 11-puntsschaal. Dit betekent dat wanneer een respondent een score van 5 invult als antwoord op vraag 1, deze waarde veranderd wordt naar 11. Of in het geval dat een respondent score 1 invult, wordt de score veranderd naar 2.20 (want $11/5 = 2.20$). Een score van 1 op vraag 2 kreeg op dezelfde manier een score van 1.57 (want $11/7 = 1.57$). Om een variabele te verkrijgen

waarbij 1 staat voor zeer weinig bestaansonzekerheid en 11 voor zeer veel bestaansonzekerheid zijn vraag 1, 3 en 4 gespiegeld. Vervolgens zijn de items gemiddeld tot een schaal. De Cronbach's Alpha is 0,777. Deze waarde duidt erop dat er voldoende samenhang is tussen de vragen en er sprake is van interne consistentie.

In dit bachelorwerkstuk betekent bestaansonzekerheid dat mensen over onvoldoende financiële middelen beschikken om zichzelf en hun gezin in basisbehoeften te voorzien (zie inleiding). Voorafgaand aan het creëren van de schaal heb ik items gekozen die de betekenis dekken om de schaal zo valide mogelijk te maken. De vier vragen weerspiegelen samen deze definitie door inzicht te geven in de huidige financiële situatie van de respondent en de ervaren moeite om rond te kunnen komen (vraag 1, 3 en 4). Vraag 2 weerspiegelt of respondenten zich kunnen voorzien in een gedeelte van de basisbehoeften (woonlasten).

3.2.2 Traditionele gezinsrolopvattingen

De variabele traditionele gezinsrolopvattingen is gevormd aan de hand van acht stellingen over normen en waarde wat betreft rolverdeling. De stellingen luiden als volgt: (1) Een werkende moeder kan net zo'n warme en hechte relatie met haar kinderen hebben als een moeder die niet werkt. (2) Een kind dat nog niet naar school gaat zal er waarschijnlijk onder lijden als zijn of haar moeder werkt. (3) Al met al lijdt het gezinsleven er onder als de vrouw een volledige baan heeft. (4) Man en vrouw moeten beiden bijdragen aan het gezinsinkomen. (5) De man moet het geld verdienen, de vrouw moet voor het huishouden en het gezin zorgen. (6) Mannen zouden een groter deel van het huishoudelijk werk moeten doen dan nu het geval is. (7) Mannen zouden meer moeten doen aan de verzorging van de kinderen dan nu het geval is. (8) Een vrouw is geschikter om kleine kinderen op te voeden dan een man. Respondenten konden de stellingen beantwoorden waarbij ze konden kiezen uit antwoordcategorieën (1) helemaal oneens, (2) oneens, (3) niet eens, niet oneens, (4) eens en (5) helemaal eens.

De vragen 1, 4, 6 en 7 zijn gespiegeld, zodat een hoge score op de stellingen zou betekenen dat iemand traditionele opvattingen heeft. Aangezien de schalen allemaal gelijk waren, heb ik niets hoeven aanpassen. Vervolgens zijn de items gemiddeld tot een schaal. De Cronbach's Alpha is 0,80. Dit duidt erop dat de vragen voldoende samenhang hebben en sprake is van interne consistentie. Daardoor kan gesteld worden dat de schaal betrouwbaar is. Naast de betrouwbaarheid, is het van belang dat het meetinstrument valide is en gemeten wordt wat gemeten moet worden. Voorafgaand aan creëren van de schaal heb ik items gekozen die de definitie van traditionele gezinsrolopvattingen dekken dat ik gebruik in dit bachelorwerkstuk. De respondenten hebben middels hun antwoorden aangegeven in hoeverre zij het eens waren met stellingen over traditionele gezinsrolopvattingen.

3.2.3 Statusangst

De mediërende variabele statusangst is gevormd aan de hand van twee stellingen: (1) Vanwege mijn financiële situatie voel ik mij afgewezen door de maatschappij. (2) Vanwege mijn financiële situatie voel ik mij buitengesloten door de maatschappij. De respondenten konden met een 7-puntsschaal aangeven in hoeverre zij het hier mee oneens of eens waren waarbij (1) helemaal oneens is en (7) helemaal eens. Doordat de stellingen dezelfde schaal hebben en goed gecodeerd waren (hoge score betekent hogere mate van statusangst), hoefde ik niks aan te passen. Vervolgens zijn de items gemiddeld tot een schaal. De Cronbach's Alpha is 0,96. Dit betekent dat de twee stellingen een grote mate van samenhang hebben en sprake is van interne consistentie. Er kan gesteld worden dat de schaal betrouwbaar is. Bovendien heb ik voorafgaand aan het creëren van de schaal items gekozen die de definitie van statusangst dekt. Ik heb stellingen gekozen die gaan over iemands financiële situatie in combinatie met een gevoel van afwijzing en buitensluiting door de maatschappij. Dit komt de validiteit ten goede.

3.2.4 Controlevariabelen geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en religie

Geslacht

Het geslacht van de respondent is gemeten door de respondent naar zijn of haar geslacht te vragen, waarbij 1 = man en 2 = vrouw.

Leeftijd

Leeftijd is gemeten door de respondent te vragen naar hun leeftijd in hele jaren.

Opleidingsniveau

Opleiding is gemeten door de respondent zijn of haar hoogst voltooide opleidingsniveau aan te laten geven via de zes CBS-categorieën: (1) basisonderwijs; (2) vmbo; (3); havo/vwo; (4) mbo; (5) hbo en (6) wo.

Religie

Religie is gemeten door te vragen of de respondent zichzelf ziet als behorende tot een kerkgemeenschap. Hierbij kon de respondent antwoorden met ja of nee (1 = ja, 2 = nee).

3.3 Analyse opzet

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag wordt een lineaire regressieanalyse toegepast. De afhankelijke variabele is traditionele gezinsrolopvattingen en is een continue variabele. De volgende hypothesen worden getoetst:

1. *Naarmate mensen meer bestaansonzekerheid ervaren, hebben zij sterkere traditionele gezinsrolopvattingen.*
2. *Statusangst verklaart deels het verband tussen bestaansonzekerheid en het vasthouden aan traditionele gezinsrollen.*

Allereerst wordt in model 1 de afhankelijke variabele, traditionele gezinsrolopvattingen, geschat uit bestaansonzekerheid. In model 2 worden de controlevariabelen (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie) toegevoegd en zal hypothese 1 getoetst worden. Het tweede model zal onderzoeken welk effect bestaansonzekerheid heeft op traditionele gezinsrolopvattingen, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie. In model 3 en 4 wordt gezamenlijk hypothese 2 getoetst. In model 4 wordt de mediator statusangst toegevoegd. Dit model bevat alle variabelen. In model 3 is de variabele statusangst de afhankelijke variabele, en wordt het effect van bestaansonzekerheid op statusangst getoetst.

4. RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten behandeld. De univariate statistieken worden als eerst besproken, gevolgd door de bivariate statistieken. Daarna worden de resultaten van de lineaire regressieanalyse besproken en worden de hypothesen getoetst.

4.1 Beschrijvende resultaten

4.1.1 Univariate statistieken

In tabel 1 worden de univariate statistieken weergegeven. Dit bestaat uit het gemiddelde, de standaarddeviatie, kwartielen, mediaan, minimum, maximum en de steekproefgrootte van elke variabele. Zoals in de methodologieparagraaf is besproken gebruik ik een filter, waardoor alleen de huishoudhoofden, respondenten van 18 jaar en ouder en respondenten die alle vragenlijsten (zowel de Core als incidentele module) hebben gekregen zijn meegenomen. Daarnaast bevat de tabel resultaten inclusief missende waarden. De item non respons is zo klein dat dit geen invloed heeft op de gemiddelden en standaarddeviaties. Hieronder worden een aantal statistieken toegelicht. In bijlage 2 is een uitgebreid verslag hiervan terug te vinden.

Tabel 1: beschrijving van de in de analyse opgenomen variabelen: gemiddelde (standaarddeviatie), kwartielen, minimum- en maximumwaarde en totaal aantal respondenten

Variabele	Gemiddelde (standaarddeviatie)	Q1	Mediaan	Q3	Minimum	Maximum	N
Bestaansonzekerheid	4,67 (1,57)	3,49	4,39	5,70	1,44	11,00	329
Traditionele gezinsrolopvattingen	2,43 (0,61)	2,00	2,38	2,88	1,00	4,25	331
Statusangst	1,50 (1,04)	1,00	1,00	2,00	1,00	7,00	331
Leeftijd	62,70 (14,42)	55,00	66,00	73,00	27	95	331
Geslacht	65,40% man 34,60% vrouw	1,00	1,00	2,00	1	2	331
Opleidingsniveau	3,98 (1,43)	3,00	4,00	5,00	1	6	331
Religie	1,74 (0,44)	1,00	2,00	2,00	1	2	325

Allereerst is te zien dat de meeste mensen niet veel bestaansonzekerheid ervaren. Het gemiddelde op bestaansonzekerheid ligt iets onder het midden van de schaalverdeling ($M = 4,67$; schaal = 1-11). Daarbij heeft 75% van de respondenten een waarde lager dan 5,70 ($Q3 = 5,70$). De spreiding is wel vrij groot, wat betekent dat veel respondenten 1,57 punten hoger of lager op de schaal scoren ($SD = 1,57$). Bij traditionele gezinsrolopvattingen is het gemiddelde ongeveer het midden van de schaal, wat betekent dat de meeste respondenten niet hele sterkte traditionele gezinsrolopvattingen hebben, maar ook niet geheel geen traditionele gezinsrolopvattingen ($M = 2,43$; $SD = 0,61$; schaal = 1-5). Daarnaast ervaren weinig respondenten veel statusangst ($M = 1,50$; $SD = 1,04$; schaal = 1-7). 75% van de respondenten heeft een waarde van 2,00 of kleiner, wat laag is op een schaal die tot en met 7 loopt ($Q3 = 2,00$). Tot slot valt op dat de meeste respondenten man zijn (Man = 65,40%; Vrouw = 34,60%). Daarnaast is de gemiddelde leeftijd ook vrij hoog ($M = 62,70$; schaal = 27-95). Deze beide opvallende statistieken zijn het gevolg van de dataselectie die besproken is in de methodologie. In dit onderzoek is er geselecteerd op respondenten 18 jaar en ouder en huishoudhoofden. De huishoudhoofden zijn veelal mannen, wat dit hoge percentage mannen verklaart.

4.1.2 Bivariate statistieken

In Tabel 2 zijn de correlaties tussen alle variabelen uit dit onderzoek weergegeven. De correlaties zijn berekend aan de hand van Pearson correlatie.

Tabel 2: Pearson correlaties van de opgenomen variabelen in de analyse

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1. Bestaansonzekerheid	-						
2. Traditionele gezinsrolopvattingen	0,14*	-					
3. Statusangst	0,42**	0,25**	-				
4. Leeftijd	0,02	0,02	-0,11*	-			
5. Geslacht	0,13*	-0,25**	0,03	0,08	-		
6. Opleidingsniveau	-0,21**	-0,15**	-0,16**	-0,19**	-0,04	-	
7. Religie	0,04	-0,22**	0,02	-0,11	0,06	-0,06	-

*significant bij $p < 0,05$

**significant bij $p < 0,01$

Allereerst blijkt, in lijn met de verwachting uit de theorie, dat mensen die meer bestaansonzekerheid ervaren ook sterkere traditionele gezinsrolopvattingen hebben ($r = 0,14$; $p = <0,05$). De samenhang is echter zwak, maar wel significant.

Ten tweede is uit de theorieparagraaf verondersteld dat er mogelijk sprake is van een mediatie van bestaansonzekerheid via statusangst op traditionele gezinsrolopvattingen. Om de relatie tussen de concepten te onderzoeken, kijk ik eerst naar de samenhang tussen bestaansonzekerheid en statusangst. Het valt op dat mensen die meer bestaansonzekerheid ervaren ook meer statusangst ervaren ($r = 0,42$; $p = <0,01$). Dit is wederom in overeenstemmend met de verwachting uit de theorie. De samenhang is voor sociologische begrippen behoorlijk sterk en significant. Daarnaast wordt er gekeken naar de samenhang tussen statusangst en traditionele gezinsrolopvattingen. Ook dit is een positieve, significante samenhang ($r = 0,25$; $p = <0,05$). Dit betekent dat mensen die meer statusangst ervaren ook sterkere traditionele gezinsrolopvattingen hebben. Of er uiteindelijk een mediatie effect vastgesteld kan worden blijkt uit de regressieanalyses.

Kijkend naar de controlevariabelen blijkt dat leeftijd weinig samenhang heeft met zowel bestaansonzekerheid als traditionele gezinsrolopvattingen en dat deze samenhang niet significant is ($r = 0,02$; $r = 0,02$). Dit is niet in lijn met de verwachting uit de theorie. De andere controle variabelen zijn wel allemaal in lijn met de verwachting uit de theorie. Zo zijn mannen traditioneler dan vrouwen (r

= -0,25 ; $p = <0,01$), hebben lager opgeleide mensen zowel meer bestaansonzekerheid als traditionele gezinsrolopvattingen ($r = -0,21$; $p = <0,01$; $r = -0,15$; $p = <0,01$) en zijn religieuze mensen traditioneler in hun opvattingen over gezinsrolopvattingen ($r = -0,22$; $p = <0,01$). Deze bevindingen zijn allemaal matig, maar wel significant waardoor het generaliseerbaar is naar de populatie.

4.2 Modevaluatie

Tabel 3 bevat de resultaten van de regressieanalyse met traditionele gezinsrolopvattingen als afhankelijke variabele (model 1a, 2a en 4a), bestaansonzekerheid als onafhankelijke variabele en statusangst als mediërende variabele. Bij model 3b is statusangst de afhankelijke variabele, om op die manier samen met de overige modellen een mogelijke mediatie vast te stellen. De modellen zijn geschat met de data zonder missende waarden. Om de modellen te evalueren wordt gekeken naar de modelfit, de assumpties van lineaire regressieanalyse, multicollineariteit en eventuele uitbijters. Bijlage 2 en 3 bevatten een uitgebreidere weergave van de uitgevoerde analyses.

Tabel 3: Resultaten van de lineaire regressieanalyse met in model 1,2 en 4 traditionele gezinsrolopvattingen als afhankelijke variabele en in model 3 statusangst als afhankelijke variabele (N = 323)

Variabele	Model 1 ^a		Model 2 ^a		Model 3 ^b		Model 4 ^a		VIF
	b(SE)	p	b(SE)	p	b(SE)	p	b(SE)	p	
Intercept	2,20 (0,11)	<0,001	3,40 (0,27)	<0,001	1,20 (0,42)	0,005	3,25 (0,27)	<0,001	
Bestaansonzekerheid	0,05 (0,02)	0,025	0,05 (0,02)	0,011	0,25 (0,03)	<0,001	0,02 (0,02)	0,321	1,254
Leeftijd			-0,002 (0,002)	0,474	-0,01 (0,004)	0,027	-0,001 (0,002)	0,779	1,073
Geslacht (1=man; 2=vrouw)			-0,33 (0,07)	<0,001	-0,07 (0,11)	0,511	-0,32 (0,07)	<0,001	1,026
Opleidingsniveau			-0,05 (0,02)	0,023	-0,07 (0,04)	0,052	-0,04 (0,02)	0,055	1,105
Religie (1=ja; 2=nee)			-0,27 (0,07)	<0,001	-0,01 (0,11)	0,958	-0,27 (0,07)	<0,001	1,017
Statusangst							0,13 (0,04)	<0,001	1,231
<i>R² adjusted</i>	0,013		0,126		0,175		0,157		
<i>F-change</i>	5,081	0,025	11,379	<0,001	1,888	0,112	12,801	<0,001	
<i>N</i>	323		323		323		323		

^a Afhankelijke variabele is traditionele gezinsrolopvattingen; ^b Afhankelijke variabele is statusangst

Allereerst kijk ik naar de modelfit van de modellen. Om hierover uitspraken te doen beoordeel ik de R^2 adjusted en de F-change waarden. Model 1a bevat enkel bestaansonzekerheid en de afhankelijke variabele traditionele gezinsrolopvattingen. Hieruit blijkt dat sterkere traditionele gezinsrolopvattingen maar door een klein gedeelte van bestaansonzekerheid worden verklaard (R^2 adjusted = 0,013 ; F-change = 5,081 ; p = 0,025).

In model 2a worden de controlevariabelen toegevoegd samen met bestaansonzekerheid om vervolgens traditionele gezinsrolopvattingen te voorspellen. In dit model is te zien dat de variantie ten opzichte van model 1a toeneemt (R^2 adjusted = 0,126), net zoals de F-change waarde (F-change = 11,379 ; p = <0,001). Er kan dus gesteld worden dat de controlevariabelen een significante rol spelen bij het voorspellen van traditionele gezinsrolopvattingen uit bestaansonzekerheid.

In model 4a wordt de mediërende variabele statusangst toegevoegd ten opzichte van model 2a. De verklaarde variantie neemt hierdoor toe ($R^2 \text{ adjusted} = 0,157$; $F\text{-Change} = 12,801$; $p = <0,001$). Bovendien maakt dat model 4a significant beter dan model 2a. Dit betekent dat alle variabelen een rol spelen bij het verklaren van traditionele gezinsrolopvattingen.

In model 3b wordt statusangst voorspeld uit bestaansonzekerheid en de controlevariabelen. Wat opvalt is dat de verklaarde variantie van dit model het hoogst is ten opzichte van de andere modellen en dus het beste bij de data past ($R^2 \text{ adjusted} = 0,175$; $F\text{-Change} = 1,888$; $p = 0,112$). Bestaansonzekerheid lijkt dus een goede voorspeller te zijn van statusangst.

4.2.1 Controle assumpties, multicollineariteit en uitbijters

In bijlage 3 is een uitgebreide analyse met toelichting van de assumpties, multicollineariteit en uitbijters terug te vinden. Uit de analyses blijkt dat geen van de assumpties voor lineaire regressie (onafhankelijke waarnemingen, lineariteit, homoscedasticiteit en normaliteit van de residuen) is geschonden. Eveneens is er geen sprake van multicollineariteit, aangezien de VIF scores niet groter dan 2 zijn. Dit betekent dat de samenhang tussen de onafhankelijke variabelen niet te groot is en zij ieder hun eigen bijdrage geven aan de modellen. Daarnaast heb ik naar mogelijke uitbijters en invloedrijke punten gekeken middels gestandaardiseerde residuen, Cook's distance, de leverage en de DFFIT. Na het uitvoeren van de analyses bleek dat mogelijk 5 uitbijters de resultaten beïnvloeden. Ik heb de lineaire regressie en de controle van assumpties nogmaals uitgevoerd om te kijken wat de invloed van deze 5 respondenten op de resultaten is. De resultaten bleken niet veel te verschillen met de oorspronkelijke resultaten, waardoor ik heb besloten om met de oorspronkelijke resultaten ($N = 323$) verder te gaan.

4.3 Hypothesetoetsing

De hypothesen die vanuit de theorie zijn opgesteld worden getoetst aan de hand van regressieanalyses. Voor het toetsen van de hypothesen worden model 2a, 3b en 4a gebruikt. De eerste hypothese luidde: *naarmate mensen meer bestaansonzekerheid ervaren, hebben zij sterkere traditionele gezinsrolopvattingen*. Om te onderzoeken of deze hypothese ondersteund kan worden, kijk ik naar model 2a. Dit model laat zien dat hoe meer bestaansonzekerheid iemand ervaart, diegene sterkere traditionele gezinsrolopvattingen heeft, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie ($b = 0,05$; $p = 0,011$). Dit effect is erg klein, maar significant wanneer er een drempelwaarde van $\alpha = 0,05$ wordt gehanteerd. Dit effect kan als erg klein gezien worden, want wanneer iemand erg veel bestaansonzekerheid ervaart (maximale score bestaansonzekerheid = 11), is de score op traditionele gezinsrolopvattingen 2,83 gecontroleerd voor leeftijd, geslacht,

opleidingsniveau en religie. Wanneer iemand weinig bestaansonzekerheid ervaart (minimale score bestaansonzekerheid = 1,44), dan heeft diegene een score van 2,35 op traditionele gezinsrolopvattingen gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie. Als er dan naar dit verschil wordt gekeken, kan dit gezien worden als een erg klein verschil tussen mensen die veel bestaansonzekerheid ervaren en mensen die weinig bestaansonzekerheid ervaren. Iemand die veel bestaansonzekerheid ervaart heeft dus maar een klein beetje meer sterkere traditionele gezinsrolopvattingen dan iemand die weinig bestaansonzekerheid ervaart. Ondanks het erg kleine effect wordt de eerste hypothese ondersteund met de resultaten.

De tweede hypothese luidde: *statusangst verklaart deels het verband tussen bestaansonzekerheid en het vasthouden aan traditionele gezinsrollen*. Deze hypothese toetst of er sprake is van een mediërend effect van statusangst op het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsrolopvattingen, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie. Om de mediatie vast te stellen, vergelijk ik de hellingen, de significantieniveaus en de betrouwbaarheidsintervallen. Dit doe ik middels model 2a, 3b en 4a. Allereerst moet er sprake zijn van een significant effect van bestaansonzekerheid op traditionele gezinsrolopvattingen en statusangst. Zoals bij hypothese 1 is geconstateerd heeft bestaansonzekerheid een significant effect op traditionele gezinsrolopvattingen, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en religie ($b = 0,05$; $p = 0,011$). In model 3b wordt er gekeken naar het effect van bestaansonzekerheid op statusangst, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en religie. Er is een positief en significant effect van bestaansonzekerheid op statusangst ($b = 0,25$; $p = <0,001$). Het effect kan gezien worden als middelmatig, want wanneer iemand erg veel bestaansonzekerheid ervaart (maximale score bestaansonzekerheid = 11), is de score op statusangst 2,96 gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie. Wanneer iemand weinig bestaansonzekerheid ervaart (minimale score bestaansonzekerheid = 1,44), dan heeft diegene een score van 0,57 op statusangst gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie. Dit betekent inhoudelijk dat wanneer iemand meer bestaansonzekerheid ervaart, diegene ook meer statusangst ervaart dan iemand die erg weinig bestaansonzekerheid ervaart.

Daarnaast moet er sprake zijn van een significant effect van statusangst op traditionele gezinsrolopvattingen. In model 4a is te zien dat statusangst een positief en significant effect heeft op traditionele gezinsrolopvattingen ($b = 0,13$; $p = <0,001$). Hoe meer statusangst iemand ervaart, hoe sterkere traditionele gezinsrolopvattingen diegene heeft. Ondanks dat het effect klein is, heeft bestaansonzekerheid een significant effect op zowel traditionele gezinsrolopvattingen als statusangst en heeft statusangst een significant effect op traditionele gezinsrolopvattingen.

Ten slotte zou het effect van bestaansonzekerheid op traditionele gezinsrolopvattingen bij toevoeging van statusangst kleiner moet worden of verdwijnen. Dit kan vastgesteld worden, want het effect van bestaansonzekerheid op traditionele gezinsrolopvattingen is inderdaad afgenomen in model 4a ten opzichte van model 2a (b model 4a = 0,02 ; p = 0,321). Een tweede indicatie om te bekijken of het effect van bestaansonzekerheid op traditionele gezinsrolopvattingen significant is veranderd bij toevoeging van statusangst is door de betrouwbaarheidsintervallen met elkaar te vergelijken. De betrouwbaarheidsintervallen elkaar overlappen voor een groot gedeelte (BHI model 2a = 0,012 ; 0,094, BHI model 4a = -0,022 ; 0,066). Hierin valt op dat het effect van bestaansonzekerheid op traditionele gezinsrolopvattingen in model 2a significant is en in model 4a niet. Hierdoor zou er alsnog sprake kunnen zijn van een partiële mediatie. Van een volledige mediatie is dus geen sprake, maar van een partiële mediatie wel. Dit betekent dat statusangst gedeeltelijk het effect van bestaansonzekerheid op traditionele gezinsrolopvattingen verklaart.

4.4 Controlevariabelen

De controlevariabelen in dit onderzoek zijn leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie. Voor leeftijd geldt dat in alle modellen een zeer klein, maar niet significant effect is gevonden. Waar vanuit de theorie werd verwacht dat oudere mensen traditioneler zijn in hun opvattingen over gezinsrollen, blijkt dat hier geen ondersteuning voor is gevonden in dit bachelorwerkstuk. Voor geslacht zijn daarentegen grotere effecten gevonden. In model 2a wordt het hoofdeffect getoetst en daarin is te zien dat mannen traditioneler zijn in hun opvattingen over gezinsrollen (b = -0,33 ; p = <0,001). Dit is in lijn met de verwachting uit de theorie. Voor opleidingsniveau geldt dat lager opgeleide mensen traditioneler zijn in hun opvattingen over gezinsrollen (b = -0,05 ; p = 0,023). Ook dit is in lijn met de theoretische verwachting. Tot slot is er een sterk effect van religie op traditionele gezinsrolopvattingen gevonden. Wanneer iemand religieus is, is diegene ook traditioneler in gezinsrolopvattingen (b = -0,27 ; p = <0,001).

5. CONCLUSIE & DISCUSSIE

5.1 Conclusie

De hoofdvraag die in dit bachelorwerkstuk centraal stond, luidde als volgt: *in welke mate hebben mensen die bestaansonzekerheid ervaren sterkere traditionele gezinsrolopvattingen en in hoeverre wordt dit verklaard door statusangst?* Op basis van de resultaten van de regressieanalyse kan allereerst gesteld worden dat er een positief verband bestaat tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsrolopvattingen. Naarmate mensen meer bestaansonzekerheid ervaren, hebben zij in geringe mate sterkere traditionele gezinsrolopvattingen dan mensen die weinig bestaansonzekerheid ervaren. Als deze uitkomst in het licht wordt gehouden van de theorie, lijkt dit overeen te komen. Een verklaring hiervoor is dat bestaansonzekere mensen zich niet economisch kunnen ontwikkelen en daardoor geen ruimte hebben om hogere niveaus van de Piramide van Maslow te vervullen. Dit belemmert hun mogelijkheid om zichzelf te ontwikkelen naar meer postmaterialistische waarden en modernisering, waardoor traditionele waarden in stand worden gehouden. Onder deze traditionele waarden vallen ook de traditionele gezinsrollen.

In dit bachelorwerkstuk werd verwacht dat statusangst het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsrolopvattingen gedeeltelijk zou kunnen verklaren. Deze verwachting is bevestigd, want het blijkt dat bestaansonzekere mensen meer statusangst ervaren en dat statusangstige mensen traditioneler zijn in hun opvattingen over gezinsrollen. Een verklaring waarom bestaansonzekere mensen meer statusangst ervaren is dat bestaansonzekere mensen zichzelf als minderwaardig beschouwen door een gevoel van maatschappelijke minachting. In een meritocratische samenleving als Nederland wordt de sociale positie van mensen gezien als het resultaat van verdiensten, wat tot gevolg heeft dat er weinig erkenning is voor mensen aan de onderkant van de sociale ladder. Hierdoor kunnen bestaansonzekere mensen een negatief zelfbeeld ervaren, wat kan resulteren in statusangst. Een verklaring waarom statusangstige mensen traditioneler zijn in hun opvattingen over gezinsrollen komt vanuit de Cultural Backlash theory (Norris en Inglehart, 2016). Deze theorie benadrukt dat niet iedereen even snel of positief reageert op de verschuiving van materiële naar postmateriële waarden tijdens modernisering. Sommige individuen voelen zich bedreigd door deze veranderingen en reageren met een "Cultural Backlash". Dit gevoel van bedreiging is typerend voor statusangstige individuen, die verandering wantrouwen vanwege mogelijke negatieve gevolgen voor hun status in de samenleving. Om deze bedreiging te minimaliseren, tonen statusangstige individuen terughoudendheid tegenover de overgang naar een meer postmateriële samenleving. Terwijl minder statusangstige personen de modernisering omarmen

zonder angst voor statusverlies, omarmen statusangstige individuen de verandering niet en blijven ze vasthouden aan traditionele waarden, inclusief traditionele gezinsrollen.

Wat betreft de controlevariabelen, zijn alleen geslacht, opleidingsniveau en religie significant gebleken. Leeftijd blijkt geen significante rol te spelen in het verband tussen bestaansonzekerheid en traditionele gezinsroloppvattingen. Lager opgeleide mensen zijn traditioneler in hun opvatting over gezinsrollen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat lager opgeleide mensen minder invloeden meekrijgen vanuit een universitaire omgeving, waar gendergelijkheid meer wordt nagestreefd (Calvo-Salguero et al., 2008). Ditzelfde geldt voor religieuze mensen, ook zij zijn traditioneler. Een mogelijke reden hiervoor is dat een traditionele verdeling binnen een gezin verankerd zit in het geloof (Morgan, 1987). Mannen zijn daarnaast ook traditioneler in hun opvattingen over gezinsrollen dan vrouwen. Waarom mannen traditioneler zijn dan vrouwen kan verschillende redenen hebben. Van oudsher kunnen mannen meer in traditionele roloppvattingen zijn blijven hangen dan vrouwen, of het kan bijvoorbeeld te maken hebben met status en macht verkrijgen. In de discussie geef ik naar aanleiding van deze bevinding een aanbeveling voor vervolgonderzoek.

Kortom, er is in dit bachelorwerkstuk steun gevonden voor beide hypothesen. Dit betekent dat de theoretische verklaringen breed toepasbaar zijn in verschillende contexten. De piramide van Maslow stelt dat mensen pas kunnen streven naar postmateriële waarden als hun basisbehoeften zijn vervuld. Mijn bevindingen bevestigen dit idee door te laten zien dat mensen met bestaansonzekerheid minder in staat zijn om hogere niveaus van Maslow's piramide te vervullen. Dit belemmert hun ontwikkeling naar postmateriële waarden en leidt tot het in stand houden van traditionele gezinsroloppvattingen. Eerder onderzoek laat dit patroon ook zien, want wanneer samenlevingen economisch ontwikkelen, maken traditionele waarden plaats voor postmateriele waarden (Inglehart, 2000). Hetzelfde geldt voor de Cultural Backlash Theory van Norris en Inglehart (2016). Deze theorie stelt dat individuen die zich bedreigd voelen door de verschuiving naar postmateriële waarden reageren met een terugslag (backlash) en vasthouden aan traditionele waarden. De bevindingen laten zien dat statusangstige mensen zich meer vasthouden aan traditionele gezinsroloppvattingen. Dit ondersteunt de theorie dat angst voor statusverlies een belangrijke reden is voor de weerstand tegen modernisering.

5.2 Discussie

Net als vele studies kent ook dit onderzoek enkele tekortkomingen. Zo zijn de effecten in dit bachelorwerkstuk allemaal vrij klein, hoewel ze wel significant zijn. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het aantal respondenten dat veel bestaansonzekerheid ervaart klein is in deze steekproef. Een

reden hiervoor is dat er simpelweg weinig respondenten in de steekproef zitten die bestaansonzekerheid ervaren of een andere reden hiervoor is dat de vragen sociaal wenselijk zijn beantwoord. Bestaansonzekerheid is in dit bachelorwerkstuk gemeten aan de hand van vier vragen. De vragen gingen over de financiële situatie van huishoudens en hoe gemakkelijk of moeilijk zij rondkomen. Onderzoek wijst uit dat onderwerpen zoals inkomen gevoelig zijn en vatbaar voor sociaal wenselijke antwoorden (Tourangeau & Yan, 2007). Dit kan verklaren waarom er weinig respondenten in de steekproef zijn die aangeven bestaansonzekerheid te ervaren, wat mogelijk een vertekend beeld geeft van de werkelijke effecten. In werkelijkheid blijkt namelijk dat 1 op de 6 volwassenen met bestaansonzekerheid te maken heeft (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2024).

Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om bestaansonzekerheid op een andere manier te meten. De definitie van bestaansonzekerheid is, zoals in de inleiding is beschreven, op veel manieren te beschrijven. Waar ik bestaansonzekerheid in mijn onderzoek heb beperkt tot het financiële aspect, zou in vervolgonderzoek een bredere definitie gebruikt kunnen worden. Bijvoorbeeld door de drie vormen van bestaansonzekerheid te gebruiken (inkomensonzekerheid, psychologische onzekerheid en levensloponzekerheid) die de WRR heeft vastgesteld. Op die manier worden er meerdere kanten van bestaansonzekerheid belicht en beperkt het onderzoek zich niet tot enkel het financiële aspect van bestaansonzekerheid. Door bestaansonzekerheid breder te meten is er minder kans op sociaal wenselijke antwoorden. Uit onderzoek blijkt namelijk dat wanneer er meerdere items worden gebruikt om een concept te meten, er minder kans is op sociaal wenselijke antwoorden dan wanneer er direct gevraagd wordt naar een concept (Wolter & Herold, 2018). Een andere optie is om bij vervolgonderzoek zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeksmethodes toe te passen. Door kwantitatieve resultaten aan te vullen met diepte-interviews, verklein je mogelijk de kans op sociaal wenselijke antwoorden en verkrijg je een breder begrip van bestaansonzekerheid (Babbie, 2016).

Een tweede tekortkoming is dat er weinig respondenten in de steekproef zitten die veel statusangst ervaren. Een mogelijke reden is hiervoor dat er, net als bij bestaansonzekerheid, simpelweg weinig mensen in de steekproef zitten die statusangst ervaren. Een andere mogelijke reden is dat statusangstige mensen mogelijk minder geneigd zijn om deel te nemen aan onderzoek dat betrekking heeft op hun gevoelens van statusangst. Immers, de module Social Exclusion, Control and Financial Scarcity is sinds 2018 meerdere keren bij dezelfde groep respondenten afgenomen. Echter, van de 1497 random geselecteerde respondenten zijn er nog maar 604 over bij de meting van maart 2022. Het zou dus kunnen zijn dat respondenten zich schamen of ongemakkelijk voelen bij het bespreken van dit onderwerp, vooral als het gaat om het delen van persoonlijke ervaringen of gevoelens. Dit kan leiden tot zelfselectiebias, waarbij mensen die minder last hebben van statusangst

eerder geneigd zijn om deel te nemen, waardoor de steekproef een vertekend beeld geeft van de werkelijkheid.

Een interessant vervolgonderzoek zou kunnen zijn om de meting uit 2018 en de meting uit 2022 met elkaar te vergelijken in mate van statusangst. Hierbij zou gekeken kunnen worden naar mogelijke veranderingen in de mate van statusangst die respondenten ervaren over de tijd en de factoren die bijdragen aan deze veranderingen. Door longitudinale analyses uit te voeren, kan er meer inzicht verkregen worden in hoe statusangst zich ontwikkelt en welke externe invloeden, zoals economische omstandigheden of maatschappelijke veranderingen, een rol spelen. Daarnaast zou het waardevol kunnen zijn om methoden te ontwikkelen die statusangstige individuen beter kunnen betrekken bij onderzoek, zoals het gebruik van diepte-interviews, om zo een vollediger beeld te krijgen van statusangst.

Een derde tekortkoming is dat in dit onderzoek enkel gekeken is naar huishoudhoofden. Huishoudhoofden zijn degene die het hoogste inkomen hebben binnen een huishouden. Mogelijk zijn zij degene die binnen een huishouden de minste bestaansonzekerheid ervaren, omdat ze een betere financiële positie hebben dan de andere leden van het huishouden. Het gevolg hiervan kan zijn dat de steekproef weinig mensen bevat die zich bestaansonzeker voelen. Voor vervolgonderzoek is het van belang om te onderzoeken of het huishoudhoofd meer wordt beïnvloed door bestaansonzekerheid dan andere leden uit het huishouden. Daarnaast blijkt dat de meeste huishoudhoofden mannen zijn in dit onderzoek. Daarom is het interessant om te onderzoeken of er verschil zit in hoe bestaansonzekerheid wordt ervaren door mannen en vrouwen.

In de conclusie schreef ik over de bevinding dat mannen traditioneler zijn dan vrouwen in hun opvattingen over gezinsrollen. Waarom dit het geval is kan verschillende redenen hebben. Waar dit bachelorwerkstuk zowel mannen als vrouwen heeft meegenomen in de steekproef, zou het voor vervolgonderzoek interessant kunnen zijn om enkel onderzoek te doen naar de opvattingen van mannen over gezinsrollen en wat redenen kunnen zijn waarom zij traditioneler zijn dan vrouwen.

Ter afsluiting volgt een praktische beleidsaanbeveling om bestaansonzekerheid tegen te gaan en indirect gendergelijkheid te bevorderen in de Nederlandse samenleving. Immers, waar bestaanszekere mensen zich kunnen voorzien in basisbehoeften, kunnen bestaansonzekere mensen dit minder. Het is daarom zaak om toegang tot basisbehoeften te vergemakkelijken voor bestaansonzekere mensen, zodat zij zich sneller kunnen focussen op het vervullen van de overige vier behoeften van de Piramide van Maslow. Een concreet voorbeeld van het verbeteren van de toegang tot basisbehoeften is het investeren in voedselbanken. Zo blijkt uit cijfers van Voedselbanken Nederland dat slechts 20% van de mensen die onder de armoedegrens leeft, wordt geholpen door de

voedselbank (Voedselbanken Nederland, 2022). Wanneer mensen beter geïnformeerd zijn over het gebruik van voedselbanken en voedselbanken meer capaciteit (personeel, voedsel en financiële middelen) hebben, zullen bestaansonzekere mensen waarschijnlijk meer gebruik maken van de voedselbank en dus zichzelf en hun gezin sneller voorzien in basisbehoeften. Aansluitend zullen zij zich meer kunnen focussen op de andere vier behoeften uit de Piramide van Maslow en ontwikkelen in postmateriële waarden. Wellicht leidt dit tot een hogere plek op de Global Gender Gap Index en meer gendergelijkheid in Nederland.

6. LITERATUURLIJST

- Aassve, A., Iacovou, M., & Mencarini, L. (2006). Youth poverty and transition to adulthood in Europe. *Demographic Research*, 15, 21–50. <https://doi.org/10.4054/demres.2006.15.2>
- Babbie, E. R. (2016). *The Practice of Social Research* (14de editie). Cengage Learning. <https://lms.su.edu.pk/download?filename=1606930922-earl-babbie-the-practice-of-social-research-cengage-learning-2014.pdf&lesson=47225>
- Beer, P. D., & Van Pinxteren, M. (2016). *Meritocratie: Op weg naar een nieuwe klassensamenleving*. In Amsterdam University Press eBooks. <https://doi.org/10.5117/9789462983397>
- Calvo-Salguero, A., García-Martínez, J. M. Á., & Monteoliva, A. (2008). Differences Between and Within Genders in Gender Role Orientation According to Age and Level of Education. *Sex Roles*, 58(7–8), 535–548. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9354-6>
- CBS. (2022). *Wie werken het vaakst in deeltijd? - Nederland in cijfers 2022*. *Wie Werken het Vaakst in Deeltijd? - Nederland in Cijfers 2022* | CBS. <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2022/wie-werken-het-vaakst-in-deeltijd/>
- Centerdata. (2022). *LISS panel - Centerdata NL*. Centerdata NL. <https://www.centerdata.nl/liss-panel>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022). *Hoeveel mannen en vrouwen studeren in het hoger onderwijs?* Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/emancipatie/hoeveel-mannen-en-vrouwen-studeren-in-het-hoger-onderwijs->
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). *Arbeidsparticipatie naar leeftijd en geslacht*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-arbeidsmarkt/werkenden/arbeidsparticipatie-naar-leeftijd-en-geslacht#:~:text=In%20het%20vierde%20kwartaal%20van%202023%20was%20de%20nettoarbeidsparticipatie%20onder,mannen%200%2C6%20procentpunt%20lager.>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). *Verdeling werk en zorg tussen vaders en moeders vaak anders dan gewenst*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/10/verdeling-werk-en-zorg-tussen-vaders-en-moeders-vaak-anders-dan-gewenst>
- Chiappero-Martinetti, E. (2014). Basic needs. In Springer eBooks (pp. 329–335). https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_150
- Cotter, D., Hermsen, J. M., & Vanneman, R. (2011). The End of the Gender Revolution? Gender Role Attitudes from 1977 to 2008. *American Journal of Sociology*, 117(1), 259–289. <https://doi.org/10.1086/658853>
- De Botton, A. (2004). *Statusangst*. Atlas. <https://www.atlascontact.nl/boek/statusangst/>

- Elshout, J., Tonkens, E., & Swierstra, T. (2016). Meritocratie als aanslag op het zelfrespect van “verliezers”. In Directory of Open access Books (OAPEN Foundation) (pp. 209–233). <http://library.oapen.org/bitstream/20.500.12657/32684/1/610150.pdf>
- Global Gender Gap Report 2022: Insight report (2022). https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf
- Halimi, M., Consuegra, E., Struyven, K., & Engels, N. (2016). The Relationship Between Youngsters’ Gender Role Attitudes and Individual, Home, and School Characteristics. *SAGE Open*, 6(3), 215824401665623. <https://doi.org/10.1177/2158244016656230>
- Ham, M., & Franken, M. (2023). Dossier: Bestaanszekerheid, meer dan geld. Movisie. <https://www.movisie.nl/publicatie/dossier-bestaanszekerheid-meer-dan-geld>
- Inglehart, R. (2000). Globalization and postmodern values. *The Washington Quarterly*, 23(1), 215–228. <https://doi.org/10.1162/016366000560665>
- Inglehart, Norris, & Welzel. (2003). Gender equality and democracy: Findings from the Values surveys. In *Human Values and Social Change* (pp. 91–116). <https://search.worldcat.org/nl/title/Human-values-and-social-change-:-findings-from-the-values-surveys/oclc/310200319>
- Inglehart, R., & Welzel, C. (2005). Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence. <https://dx.doi.org/10.1017/cbo9780511790881>
- Jehoel-Gijsbers, G. (2004). Sociale uitsluiting in Nederland. Sociaal en Cultureel Planbureau. https://repository.scp.nl/bitstream/handle/publications/1059/Sociale_Uitsluiting_in_Nederland.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kremer, M., Went, R., & Knottnerus, A. (2017). Voor de zekerheid: De toekomst van flexibel werkenden en de moderne organisatie van arbeid. In *Wetenschappelijke Raad Voor het Regeringsbeleid*. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. <https://www.wrr.nl/binaries/wrr/documenten/verkenningen/2017/02/07/voor-de-zekerheid/V036-Voor-de-zekerheid.pdf>
- LISS panel - LISS panel. (2022). LISS Panel. <https://www.lissdata.nl/>
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- McGinnity, F., & Russell, H. (2008). Gender Inequalities in Time Use: The distribution of caring, housework and employment among women and men in Ireland. In *Gender Inequalities in Time Use*. Brunswick Press. <https://www.lenus.ie/handle/10147/76678>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2024). Gezichten van een onzeker bestaan. Raad Voor Volksgezondheid en Samenleving. <https://www.raadrvs.nl/gezichten-van-een-onzeker-bestaan>

- Morgan, M. Y. (1987). The Impact of Religion on Gender-Role Attitudes. *Psychology Of Women Quarterly*, 11(3), 301–310. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1987.tb00905.x>
- Norris, P., & Inglehart, R. (2019). Cultural backlash. <https://doi.org/10.1017/9781108595841>
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2023). Eigentijdse ongelijkheid: De postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal. Sociaal en Cultureel Planbureau. https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2023/03/07/eigentijs_e-ongelijkheid/SCP+onderzoeksrapport+Eigentijsde+Ongelijkheid.pdf
- Tourangeau, R., & Yan, T. (2007). Sensitive questions in surveys. *Psychological Bulletin*, 133(5), 859–883. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.5.859>
- Valentová, M. (2013). Age and sex differences in gender role attitudes in Luxembourg between 1999 and 2008. *Work, Employment and Society*, 27(4), 639–657. <https://doi.org/10.1177/0950017013481638>
- Van Lieshout, P., Putters, K., & Hoff, S. (2016). De sociale onzekerheid. In *Sociale (on)zekerheid*. Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.5117/9789462984608/ch03>
- Voedselbanken Nederland. (2022). Feiten en cijfers Voedselbanken Nederland - 2022. <https://voedselbankennederland.nl/wp-content/uploads/2023/12/Feiten-en-Cijfers-per-31-12-2022-versie-29-12-2023.pdf>
- Walby, S. (1997). *Gender transformations*. Routledge. <https://www.routledge.com/Gender-Transformations/Walby/p/book/9780415120814>
- Wilkinson, R. G., & Pickett, K. E. (2017). The enemy between us: The psychological and social costs of inequality. *European Journal of Social Psychology*, 47(1), 11–24. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2275>
- Wolter, F., & Herold, L. (2018). Sensitive Questions in Surveys: Testing the Item Sum Technique (IST) to Tackle Social Desirability Bias. In SAGE Publications Ltd eBooks. <https://doi.org/10.4135/9781526441928>
- Young, M. D. (1959). The rise of the meritocracy, 1870-2033: the new elite of our social revolution. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BB05008714>

BIJLAGE 1 UNIVARIATE STATISTIEKEN

***1.1 Frequentie tabellen van oorspronkelijke variabelen ZONDER FILTER.**

*frequentie tabellen van oorspronkelijke bestaansonzekerheid.

FREQUENCIES VARIABLES= ci22o252 ci22o378 ci22o377 ci22o356

/STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM

/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics

		How would you describe the financial situation of your household at this moment?	Can you indicate, on a scale from 0 to 10, how hard or how easy it is for you to live off the income of your household?	Can you indicate, on a scale from 0 to 10, whether the financial situation of your household has gotten better or worse compared to one year ago?	How easy is it for you to pay for the living costs of your household? The living costs are:
N	Valid	4983	4983	4983	4979
	Missing	6639	6639	6639	6643
Mean		3.64	6.99	5.38	2.42
Median		4.00	7.00	5.00	2.00
Mode		4	8	5	1
Minimum		1	0	0	1
Maximum		5	10	10	7
Sum		18160	34808	26804	12038

*frequentie tabellen van oorspronkelijke conservatieve genderrollen.

FREQUENCIES VARIABLES= cv23o109 cv23o112 cv23o114 cv23o115 cv23o110 cv23o111 cv23o113 cv23o151

/STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM

/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics

		A working mother relationship with her children can be just as close and warm as that of a non-working mother.	Both father and mother should contribute to the family income.	Fathers ought to do more in terms of household work than they do at present.	Fathers ought to do more in terms of childcare than they do at present.	A child that is not yet attending school is likely to suffer the consequences if his or her mother has a job.	Overall, family life suffers the consequences if the mother has a full-time job.	The father should earn money, while the mother takes care of the household and the family.	A woman is more suited to rearing young children than a man.
N	Valid	5770	5769	5769	5769	5770	5770	5769	5753
	Missing	5852	5853	5853	5853	5852	5852	5853	5869
Mean		4.10	3.56	3.41	3.41	2.39	2.36	1.82	2.52
Median		4.00	4.00	3.00	3.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Mode		5	4	3	3	2	2	1	2
Minimum		1	1	1	1	1	1	1	1
Maximum		5	5	5	5	5	5	5	5
Sum		23642	20544	19671	19694	13790	13624	10479	14513

*frequentie tabellen van oorspronkelijke statusangst.

FREQUENCIES VARIABLES=og22f041 og22f042

/STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM

/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

		Because of my financial situation... I feel rejected by society.	Because of my financial situation... I feel excluded by society.
N	Valid	572	572
	Missing	11050	11050
Mean		1.52	1.51
Median		1.00	1.00
Mode		1	1
Minimum		1	1
Maximum		7	7
Sum		871	862

*frequentie tabellen oorspronkelijke controle variabelen.

FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd geslacht oplcat Religie

/STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM

/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

		Age of the household member	Gender	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?
N	Valid	11358	11358	10725	5962
	Missing	264	264	897	5660
Mean		44.30	1.51	3.56	1.76
Median		46.00	2.00	4.00	2.00
Mode		59	2	5	2
Minimum		0	1	1	1
Maximum		122	3	6	2
Sum		503122	17155	38211	10475

*1.2 Filter.

*Vanaf hier worden er frequentietabellen en andere output gegeven met het filter aan. Ik selecteer voor huishoudhoofd, leeftijd en respondenten die uitgenodigd zijn om de betreffende vragenlijsten in te vullen. Het aantal respondenten verschilt in de beschrijvende statistieken en in de regressieanalyse. Het kan namelijk zijn dat een paar respondenten specifieke vragen niet hebben beantwoord (over het hoofd gezien, niet willen antwoorden) van de schaalvariabele.

*dit doe ik omdat de cases niet onafhankelijk van elkaar zijn, omdat er respondenten uit hetzelfde huishouden komen.

USE ALL.

COMPUTE filter_\$=(leeftijd>= 18 & positie = 1 & ci22o_m>= 0 & og22f_m>=0 & cv23o_m3>=0 & cr22o_m>=0).

VARIABLE LABELS filter_\$ 'leeftijd>= 18 & positie = 1 & ci22o_m>= 0 & og22f_m>=0 & cv23o_m3>=0. (FILTER)'.
(FILTER)'.
(FILTER)'.
(FILTER)'.

VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.

FORMATS filter_\$ (f1.0).

FILTER BY filter_\$.

EXECUTE.

*1.3 Bestaansonzekerheid.

*Toelichting: Voor het maken van deze variabele is gebruik gemaakt van de volgende vier items: **ci22o252, ci22o356, ci22o378 en ci22o377**. De eerste vraag bedraagt een 5-puntsschaal waarbij 1 = er worden schulden gemaakt, 2 = de spaarmiddelen worden een beetje aangesproken, 3 = er wordt precies rondgekomen, 4 = er wordt een beetje geld overgehouden en 5 = er wordt veel geld overgehouden. Hier betekent een hoge score niet bestaansonzeker. Vraag twee kon beantwoord worden middels een 7-puntsschaal waarbij 1= helemaal geen last en 7= een heel zware last. Hier betekent een hoge score bestaansonzeker. Vraag drie en vier bevatten een 10-puntsschaal waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer makkelijk. Hier betekent een hoge score niet bestaansonzeker.

*frequentie tabellen van oorspronkelijke items bestaansonzekerheid.

FREQUENCIES VARIABLES= ci22o252 ci22o378 ci22o377 ci22o356

/STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM

/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics					
		How would you describe the financial situation of your household at this moment?	Can you indicate, on a scale from 0 to 10, how hard or how easy it is for you to live off the income of your household?	Can you indicate, on a scale from 0 to 10, whether the financial situation of your household has gotten better or worse compared to one year ago?	How easy is it for you to pay for the living costs of your household? The living costs are:
N	Valid	329	329	329	329
	Missing	2	2	2	2
Mean		3.63	6.99	5.25	2.35
Median		4.00	7.00	5.00	2.00
Mode		4	7 ^a	5	1
Minimum		1	0	0	1
Maximum		5	10	10	7
Sum		1194	2301	1726	772

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

How would you describe the financial situation of your household at this moment? (ci22o252)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	we are accumulating debts	5	1.5	1.5	1.5
	we are somewhat eating into savings	48	14.5	14.6	16.1
	we are just managing to make ends meet	67	20.2	20.4	36.5
	we have a little bit of money to spare	153	46.2	46.5	83.0
	we have a lot of money to spare	56	16.9	17.0	100.0
	Total	329	99.4	100.0	
Missing	System	2	.6		
Total		331	100.0		

Can you indicate, on a scale from 0 to 10, how hard or how easy it is for you to live off the income of your household? (ci22o378)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 very hard	3	.9	.9	.9
	2	6	1.8	1.8	2.7
	3	7	2.1	2.1	4.9
	4	11	3.3	3.3	8.2
	5	40	12.1	12.2	20.4
	6	51	15.4	15.5	35.9
	7	73	22.1	22.2	58.1
	8	73	22.1	22.2	80.2
	9	27	8.2	8.2	88.4
	10 very easy	38	11.5	11.6	100.0
	Total	329	99.4	100.0	
Missing	System	2	.6		
Total		331	100.0		

Can you indicate, on a scale from 0 to 10, whether the financial situation of your household has gotten better or worse compared to one year ago? (ci22o377)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 much worse	4	1.2	1.2	1.2
	1	1	.3	.3	1.5
	2	10	3.0	3.0	4.6
	3	15	4.5	4.6	9.1
	4	45	13.6	13.7	22.8
	5	134	40.5	40.7	63.5
	6	59	17.8	17.9	81.5
	7	45	13.6	13.7	95.1
	8	9	2.7	2.7	97.9
	9	1	.3	.3	98.2
	10 much better	6	1.8	1.8	100.0
	Total	329	99.4	100.0	
Missing	System	2	.6		
Total		331	100.0		

How easy is it for you to pay for the living costs of your household? The living costs are: (ci22o356)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 not at all a burden	135	40.8	41.0	41.0
	2	78	23.6	23.7	64.7
	3	37	11.2	11.2	76.0
	4	37	11.2	11.2	87.2
	5	32	9.7	9.7	97.0
	6	8	2.4	2.4	99.4
	7 a heavy burden	2	.6	.6	100.0
	Total	329	99.4	100.0	
Missing	System	2	.6		
Total		331	100.0		

***1.4 Bewerkingen**

*Toelichting: Items ci22o252, ci22o378 en ci22o377 heb ik gespiegeld, zodat een hoge score op het item een hogere score op bestaansonzekerheid zou betekenen. Daarna dit te hebben uitgevoerd, heb ik de Cronbach's alpha berekend en deze was goed (0,78). Daarna heb ik de schaalconstructie uitgevoerd, door alle items een 11 puntsschaal te geven. Immers, twee items hebben een schaal met 11 punten. Ik heb een factor berekend, zodat 7 11 zou worden en 5 11. Tot slot kon ik de items gaan samenvoegen via compute.

*spiegelen van items die omgekeerd waren, dus nu betekent een hoge score op een van deze items dat ze meer bestaansonzeker zijn.

RECODE ci22o377 (0=10) (1=9) (2=8) (3=7) (4=6) (5=5) (6=4) (7=3) (8=2) (9=1) (10=0) INTO

ci22o377_gespiegeld.

EXECUTE.

RECODE ci22o378 (0=10) (1=9) (2=8) (3=7) (4=6) (5=5) (6=4) (7=3) (8=2) (9=1) (10=0) INTO

ci22o378_gespiegeld.

EXECUTE.

RECODE ci22o252 (1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1)INTO

ci22o252_gespiegeld.

*schaalconstructie: Alles opgerekt naar 11 puntsschaal, omdat ze niet allemaal dezelfde schaal hebben.

RECODE ci22o252_gespiegeld (1=2.2) (2=4.4) (3=6.6) (4=8.8) (5=11)INTO

ci22o252_gespiegeld11punt.

EXECUTE.

RECODE ci22o378_gespiegeld (0=1) (1=2) (2=3) (3=4) (4=5) (5=6) (6=7) (7=8) (8=9) (9=10) (10=11)INTO

ci22o378_gespiegeld11punt.

EXECUTE.

RECODE ci22o377_gespiegeld (0=1) (1=2) (2=3) (3=4) (4=5) (5=6) (6=7) (7=8) (8=9) (9=10) (10=11)INTO

ci22o377_gespiegeld11punt.

EXECUTE.

RECODE ci22o356 (1=1.57) (2=3.14) (3=4.71) (4=6.29) (5=7.86) (6=9.43) (7=11) INTO

ci22o356_11punt.

EXECUTE.

*cronbach's alpha van alle gehercodeerde variabelen.

RELIABILITY

/VARIABLES=ci22o252_gespiegeld11punt ci22o378_gespiegeld11punt ci22o377_gespiegeld11punt

ci22o356_11punt

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE CORR

/SUMMARY=TOTAL.

Reliability Statistics			Item-Total Statistics				
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
.777	.777	4	13.4463	21.187	.682	.496	.666
			14.6560	21.353	.791	.626	.612
			12.9083	30.605	.375	.277	.811
			14.9757	21.994	.527	.420	.763

*1.5 Uiteindelijke variabele Bestaansonzekerheid

*variabele 'bestaansonzekerheid' gemaakt door alle variabelen bij elkaar op te tellen en te delen door 4.

*hoge score betekent meer bestaansonzeker.

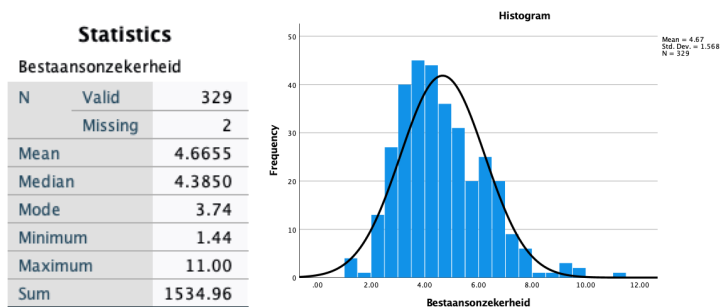
```
COMPUTE Bestaansonzekerheid=(ci22o252_gespiegeld11punt + ci22o378_gespiegeld11punt +  
ci22o377_gespiegeld11punt +  
ci22o356_11punt) / 4.
```

EXECUTE.

*frequentietabel + normaalverdeling van bestaansonzekerheid.

```
FREQUENCIES VARIABLES=Bestaansonzekerheid  
  
/STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM  
  
/HISTOGRAM NORMAL  
  
/ORDER=ANALYSIS.
```

*Toelichting: de histogram laat zien dat de uiteindelijke variabele lichtelijk rechtsscheef is verdeeld.

*1.6 traditionele gezinsrolopvattingen.

*Toelichting: Het tweede concept dat ik meet is **traditionele gezinsrolopvattingen**. Dit concept bestaat uit de volgende items: **cv23o109**, **cv23o112**, **cv23o114**, **cv23o115**, **cv23o110**, **cv23o111**, **cv23o113** en **cv23o151**. Respondenten konden de stellingen beantwoorden waarbij ze konden kiezen uit antwoordcategorieën (1) helemaal oneens, (2) oneens, (3) niet eens, niet oneens, (4) eens en (5) helemaal eens.

*frequentie tabellen van oorspronkelijke traditionele gezinsrollen.

```
FREQUENCIES VARIABLES= cv23o109 cv23o112 cv23o114 cv23o115 cv23o110 cv23o111 cv23o113  
cv23o151
```

```
/STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM
```

```
/HISTOGRAM NORMAL
```

/ORDER=ANALYSIS.

		Statistics							
		A working mother relationship with her children can be just as close and warm as that of a non-working mother.	Both father and mother should contribute to the family income.	Fathers ought to do more in terms of household work than they do at present.	Fathers ought to do more in terms of childcare than they do at present.	A child that is not yet attending school is likely to suffer the consequences if his or her mother has a job.	Overall, family life suffers the consequences if the mother has a full-time job.	The father should earn money, while the mother takes care of the household and the family.	A woman is more suited to rearing young children than a man.
N	Valid	331	331	331	331	331	331	331	331
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		4.01	3.42	3.45	3.42	2.56	2.51	1.90	2.73
Median		4.00	3.00	3.00	3.00	3.00	2.00	2.00	3.00
Mode		4	3	3	3	3	2	2	3
Minimum		1	1	1	1	1	1	1	1
Maximum		5	5	5	5	5	5	5	5
Sum		1326	1131	1142	1131	848	830	628	902

A working mother relationship with her children can be just as close and warm as that of a non-working mother. (cv23o109)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	fully disagree	5	1.5	1.5	1.5
	disagree	27	8.2	8.2	9.7
	neither agree nor disagree	50	15.1	15.1	24.8
	agree	128	38.7	38.7	63.4
	fully agree	121	36.6	36.6	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

Both father and mother should contribute to the family income. (cv23o112)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	fully disagree	7	2.1	2.1	2.1
	disagree	31	9.4	9.4	11.5
	neither agree nor disagree	151	45.6	45.6	57.1
	agree	101	30.5	30.5	87.6
	fully agree	41	12.4	12.4	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

Fathers ought to do more in terms of household work than they do at present. (cv23o114)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	fully disagree	3	.9	.9	.9
	disagree	26	7.9	7.9	8.8
	neither agree nor disagree	145	43.8	43.8	52.6
	agree	133	40.2	40.2	92.7
	fully agree	24	7.3	7.3	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

Fathers ought to do more in terms of childcare than they do at present. (cv23o115)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	fully disagree	3	.9	.9	.9
	disagree	24	7.3	7.3	8.2
	neither agree nor disagree	158	47.7	47.7	55.9
	agree	124	37.5	37.5	93.4
	fully agree	22	6.6	6.6	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

A child that is not yet attending school is likely to suffer the consequences if his or her mother has a job. (cv23o110)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	fully disagree	60	18.1	18.1	18.1
	disagree	101	30.5	30.5	48.6
	neither agree nor disagree	102	30.8	30.8	79.5
	agree	60	18.1	18.1	97.6
	fully agree	8	2.4	2.4	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

Overall, family life suffers the consequences if the mother has a full-time job. (cv23o111)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	fully disagree	71	21.5	21.5	21.5
	disagree	100	30.2	30.2	51.7
	neither agree nor disagree	92	27.8	27.8	79.5
	agree	57	17.2	17.2	96.7
	fully agree	11	3.3	3.3	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

The father should earn money, while the mother takes care of the household and the family. (cv23o113)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	fully disagree	125	37.8	37.8	37.8
	disagree	128	38.7	38.7	76.4
	neither agree nor disagree	66	19.9	19.9	96.4
	agree	11	3.3	3.3	99.7
	fully agree	1	.3	.3	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

A woman is more suited to rearing young children than a man. (cv23o151)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	fully disagree	41	12.4	12.4	12.4
	disagree	103	31.1	31.1	43.5
	neither agree nor disagree	107	32.3	32.3	75.8
	agree	66	19.9	19.9	95.8
	fully agree	14	4.2	4.2	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

*1.7 Bewerkingen

*Toelichting: De helft van deze items heb ik gespiegeld (cv23o109, cv23o112, cv23o114 & cv23o115) zodat een hoge score op de stellingen zou betekenen dat iemand traditionele opvattingen heeft. Aangezien de schalen allemaal gelijk waren, heb ik niks hoeven oprekken. Vervolgens zijn de schalen bij elkaar opgeteld en gedeeld door het aantal vragen. De Cronbach's alpha is 0,80.

*spiegelen zodat de 'traditionele' opvattingen een hoge score hebben.

RECODE cv23o109 (1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1)INTO

cv23o109_gespiegeld.

EXECUTE.

RECODE cv23o112 (1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1)INTO

cv23o112_gespiegeld.

EXECUTE.

RECODE cv23o114 (1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1)INTO

cv23o114_gespiegeld.

EXECUTE.

RECODE cv23o115 (1=5) (2=4) (3=3) (4=2) (5=1)INTO

cv23o115_gespiegeld.

EXECUTE.

*cronbach's alpha schalen traditionele gezinsrolopvattingen.

RELIABILITY

/VARIABLES= cv23o109_gespiegeld cv23o112_gespiegeld cv23o114_gespiegeld
cv23o115_gespiegeld cv23o110 cv23o111 cv23o113 cv23o151

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE CORR

/SUMMARY=TOTAL.

Reliability Statistics			Item-Total Statistics				
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
.791	.788	8	16.7050	18.568	.571	.402	.755
			16.1676	20.310	.356	.157	.789
			16.0162	20.926	.370	.649	.785
			16.0196	21.217	.341	.643	.789
			16.2164	17.639	.637	.573	.743
			16.2454	17.259	.630	.551	.743
			16.7902	19.036	.603	.384	.752
			16.0836	19.028	.466	.284	.773

*1.8 Uiteindelijke variabele Traditionele gezinsrolopvattingen

*variabele traditionele gezinsrolopvattingen gemaakt door alle variabelen bij elkaar op te tellen en te delen door 8.

*hoge score betekent meer traditioneel.

COMPUTE Trad_gezinopv=(cv23o109_gespiegeld+cv23o112_gespiegeld+cv23o114_gespiegeld+
cv23o115_gespiegeld+cv23o110 + cv23o111 + cv23o113 + cv23o151) / 8.

EXECUTE.

*frequentietabel + normaalverdeling traditionele gezinsrolopvatting.

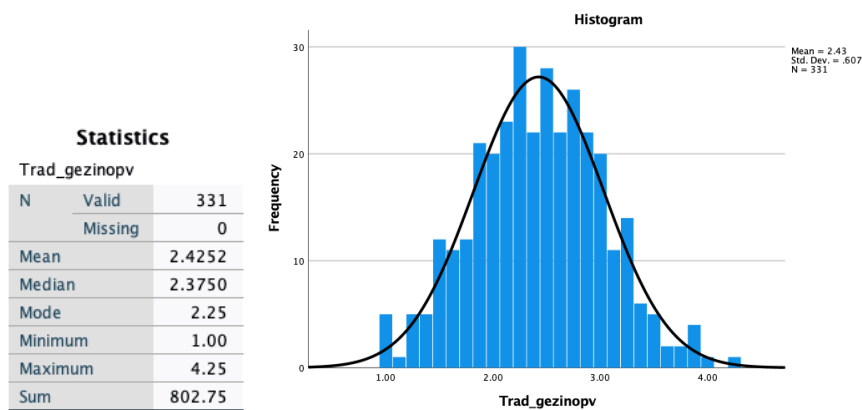
```
FREQUENCIES VARIABLES=Trad_gezinopv
```

```
/STATISTICS= MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM
```

```
/HISTOGRAM NORMAL
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

*Toelichting: de histogram laat zien dat de uiteindelijke variabele normaal is verdeeld.

*1.9 Statusangst.

*Toelichting: De mediator in mijn onderzoek is **statusangst**. Dit meet ik aan de hand van de volgende items: og22f041 en og22f042. De respondenten konden met een 7-puntsschaal aangeven in hoeverre zij het hier mee oneens of eens waren waarbij (1) helemaal oneens is en (7) helemaal eens.

*frequentie tabellen van oorspronkelijke statusangst.

```
FREQUENCIES VARIABLES=og22f041 og22f042
```

```
/STATISTICS=MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM
```

```
/HISTOGRAM NORMAL
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```


Statistics

		Because of my financial situation... I feel rejected by society.	Because of my financial situation... I feel excluded by society.
N	Valid	331	331
	Missing	0	0
Mean		1.50	1.49
Median		1.00	1.00
Mode		1	1
Minimum		1	1
Maximum		7	7
Sum		496	494

Because of my financial situation... I feel rejected by society. (og22f041)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	totally disagree	243	73.4	73.4	73.4
	2	52	15.7	15.7	89.1
	3	13	3.9	3.9	93.1
	4	13	3.9	3.9	97.0
	5	6	1.8	1.8	98.8
	totally agree	4	1.2	1.2	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

Because of my financial situation... I feel excluded by society. (og22f042)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	totally disagree	242	73.1	73.1	73.1
	2	53	16.0	16.0	89.1
	3	15	4.5	4.5	93.7
	4	11	3.3	3.3	97.0
	5	6	1.8	1.8	98.8
	6	1	.3	.3	99.1
	totally agree	3	.9	.9	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

***1.10 Bewerkingen**

Doordat de stellingen al goed waren gecodeerd, hoge score betekent meer statusangst, hoefde ik ze enkel samen te voegen via compute. Ook hier was de Cronbach's alfa goed (0,96).

*statusangst cronbach's.

RELIABILITY

/VARIABLES=og22f041 og22f042

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE CORR

/SUMMARY=TOTAL.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.959	.959	2

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Because of my financial situation... I feel rejected by society.	1.49	1.093	.922	.850	.
Because of my financial situation... I feel excluded by society.	1.50	1.148	.922	.850	.

*1.11 Uiteindelijke variabele Statusangst

*statusangst aanmaken.

```
COMPUTE Statusangst=(og22f041 + og22f042) / 2.
```

```
EXECUTE.
```

*frequenties statusangst.

```
FREQUENCIES VARIABLES=Statusangst
```

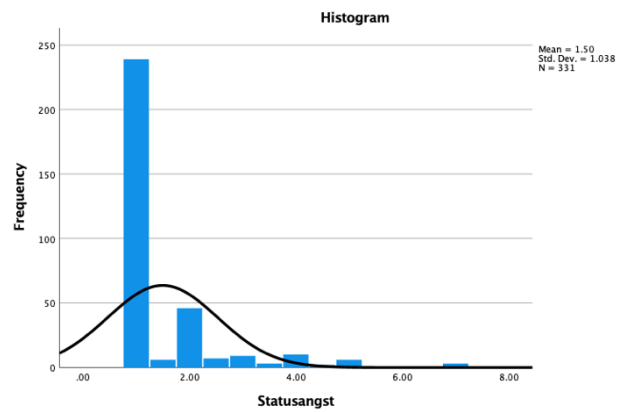
```
/STATISTICS= MEAN MEDIAN MODE SUM MINIMUM MAXIMUM
```

```
/HISTOGRAM NORMAL
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

*Toelichting: In het histogram is te zien dat de variabele sterk rechtsscheef is.

Statistics		
Statusangst		
N	Valid	331
	Missing	0
Mean		1.4955
Median		1.0000
Mode		1.00
Minimum		1.00
Maximum		7.00
Sum		495.00

*1.12 Controlevariabelen

*frequenties controlevariabelen.

```
FREQUENCIES VARIABLES=leeftijd
```

```
/NTILES=4
```

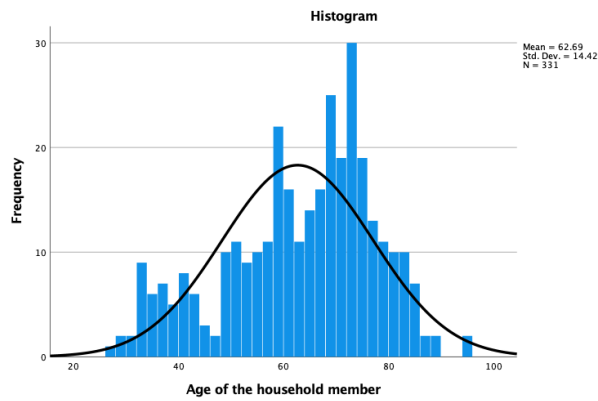
```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN SUM
```

```
/HISTOGRAM NORMAL
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

*Leeftijd

Statistics		
Age of the household member		
N	Valid	331
	Missing	0
Mean		62.69
Median		66.00
Std. Deviation		14.420
Minimum		27
Maximum		95
Sum		20751
Percentiles	25	55.00
	50	66.00
	75	73.00

*Geslacht

FREQUENCIES VARIABLES=geslacht

/NTILES=4

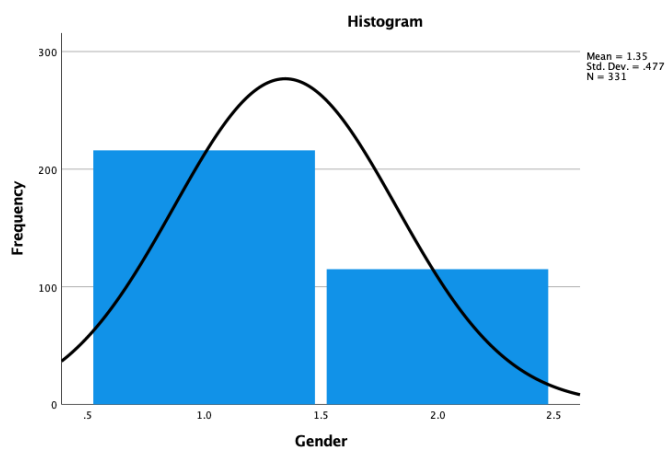
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN SUM

/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics		
Gender		
N	Valid	331
	Missing	0
Mean		1.35
Median		1.00
Std. Deviation		.477
Minimum		1
Maximum		2
Sum		446
Percentiles	25	1.00
	50	1.00
	75	2.00

Gender					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Male	216	65.3	65.3	65.3
	Female	115	34.7	34.7	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

*Opleidingsniveau

FREQUENCIES VARIABLES=oplcat

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN SUM

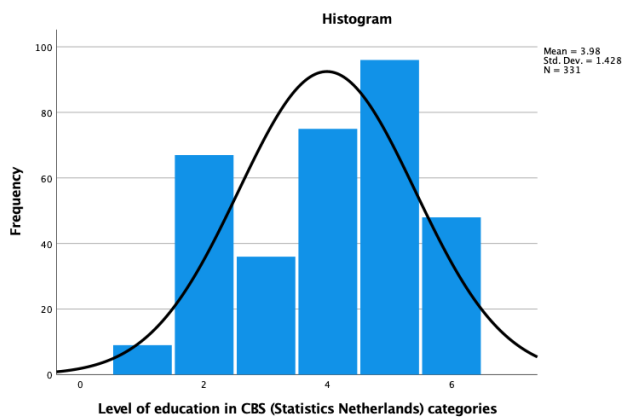
/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

Statistics		
Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories		
N	Valid	331
	Missing	0
Mean		3.98
Median		4.00
Std. Deviation		1.428
Minimum		1
Maximum		6
Sum		1319
Percentiles	25	3.00
	50	4.00
	75	5.00

Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	primary school	9	2.7	2.7	2.7
	vmbo (intermediate secondary education, US: junior high school)	67	20.2	20.2	23.0
	havo/vwo (higher secondary education/preparatory university education, US: senior high school)	36	10.9	10.9	33.8
	mbo (intermediate vocational education, US: junior college)	75	22.7	22.7	56.5
	hbo (higher vocational education, US: college)	96	29.0	29.0	85.5
	wo (university)	48	14.5	14.5	100.0
	Total	331	100.0	100.0	

*Religie

FREQUENCIES VARIABLES=Religie

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN SUM

/HISTOGRAM NORMAL

/ORDER=ANALYSIS.

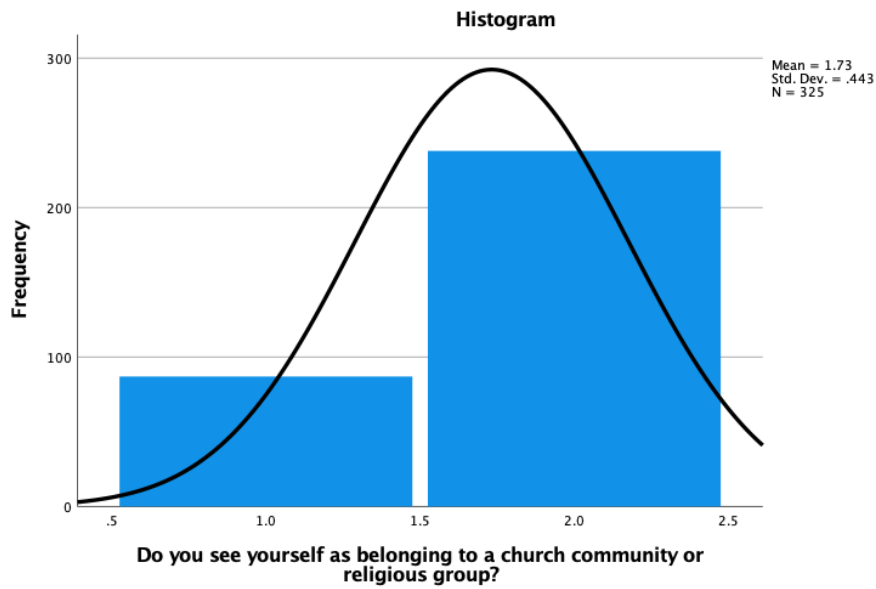
Statistics

Do you see yourself as belonging to

N	Valid	325
	Missing	6
Mean		1.73
Median		2.00
Std. Deviation		.443
Minimum		1
Maximum		2
Sum		563
Percentiles	25	1.00
	50	2.00
	75	2.00

Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yes	87	26.3	26.8	26.8
	no	238	71.9	73.2	100.0
	Total	325	98.2	100.0	
Missing	I don't know	6	1.8		
Total		331	100.0		

BIJLAGE 2 BIVARIATE STAISTIEKEN EN MODELSCHATTINGEN

Deze bijlage bevat alle stappen van de beschrijvende statistieken en de lineaire regressieanalyse.

*2.1 Bivariate statistieken.

*Toelichting: Pearson correlaties van alle variabelen. Ze worden allen als continue beschouwt en berekent middels Pearson correlatie.

CORRELATIONS

/VARIABLES=Bestaansonzekerheid Trad_gezinopv Statusangst leeftijd geslacht oplcat Religie

/PRINT=TWOTAIL NOSIG FULL

/MISSING=PAIRWISE.

		Correlations						
		Bestaansonzekerheid	Trad_gezinopv	Statusangst	Age of the household member	Gender	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?
Bestaansonzekerheid	Pearson Correlation	1	.135*	.418**	.015	.125*	-.208**	.037
	Sig. (2-tailed)		.014	<.001	.785	.024	<.001	.508
	N	329	329	329	329	329	329	323
Trad_gezinopv	Pearson Correlation	.135*	1	.246**	.021	-.249**	-.147**	-.216**
	Sig. (2-tailed)	.014		<.001	.706	<.001	.007	<.001
	N	329	331	331	331	331	331	325
Statusangst	Pearson Correlation	.418**	.246**	1	-.105	.031	-.159**	.015
	Sig. (2-tailed)	<.001	<.001		.056	.577	.004	.792
	N	329	331	331	331	331	331	325
Age of the household member	Pearson Correlation	.015	.021	-.105	1	-.065	-.189**	-.105
	Sig. (2-tailed)	.785	.706	.056		.235	<.001	.058
	N	329	331	331	331	331	331	325
Gender	Pearson Correlation	.125*	-.249**	.031	-.065	1	-.037	.062
	Sig. (2-tailed)	.024	<.001	.577	.235		.505	.265
	N	329	331	331	331	331	331	325
Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	Pearson Correlation	-.208**	-.147**	-.159**	-.189**	-.037	1	.057
	Sig. (2-tailed)	<.001	.007	.004	<.001	.505		.309
	N	329	331	331	331	331	331	325
Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?	Pearson Correlation	.037	-.216**	.015	-.105	.062	.057	1
	Sig. (2-tailed)	.508	<.001	.792	.058	.265	.309	
	N	323	325	325	325	325	325	325

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*2.2 modelschattingen.

*Toelichting: model 1a bevat bestaansonzekerheid en afhankelijke variabele traditionele gezinsrolopvattingen, model 2a bevat bestaansonzekerheid, de controle variabelen en afhankelijke variabele traditionele gezinsrolopvattingen, model 4a bevat bestaansonzekerheid, de controle variabelen, statusangst en afhankelijke variabele traditionele gezinsrolopvattingen.

REGRESSION

```

/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA CHANGE CI COLLIN TOL
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT Trad_gezinopv
/METHOD=ENTER Bestaansonzekerheid
/METHOD=ENTER leeftijd geslacht oplcat Religie
/METHOD=ENTER Statusangst
/SAVE PRED RESID

```

Model Summary^d

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			
						F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	.125 ^a	.016	.013	.60344	.016	5.081	1	321	.025
2	.373 ^b	.139	.126	.56784	.124	11.379	4	317	<.001
3	.416 ^c	.173	.157	.55756	.034	12.801	1	316	<.001

- a. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid
- b. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories
- c. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories, Statusangst
- d. Dependent Variable: Trad_gezinopv

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1.850	1	1.850	5.081	.025 ^b
	Residual	116.891	321	.364		
	Total	118.741	322			
2	Regression	16.527	5	3.305	10.251	<.001 ^c
	Residual	102.214	317	.322		
	Total	118.741	322			
3	Regression	20.506	6	3.418	10.994	<.001 ^d
	Residual	98.235	316	.311		
	Total	118.741	322			

- a. Dependent Variable: Trad_gezinopv
- b. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid
- c. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories
- d. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories, Statusangst

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	2.197	.105		20.894	<.001	1.990	2.404
	Bestaansonzekerheid	.048	.021	.125	2.254	.025	.006	.091
2	(Constant)	3.399	.269		12.656	<.001	2.871	3.928
	Bestaansonzekerheid	.053	.021	.137	2.554	.011	.012	.094
	Age of the household member	-.002	.002	-.038	-.717	.474	-.006	.003
	Gender	-.328	.067	-.257	-4.868	<.001	-.460	-.195
	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	-.053	.023	-.125	-2.287	.023	-.098	-.007
	Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?	-.274	.072	-.200	-3.808	<.001	-.415	-.132
3	(Constant)	3.248	.267		12.160	<.001	2.722	3.773
	Bestaansonzekerheid	.022	.022	.057	.994	.321	-.022	.066
	Age of the household member	-.001	.002	-.015	-.281	.779	-.005	.004
	Gender	-.319	.066	-.250	-4.822	<.001	-.449	-.189
	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	-.044	.023	-.104	-1.925	.055	-.088	.001
	Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?	-.273	.071	-.200	-3.868	<.001	-.412	-.134
	Statusangst	.126	.035	.203	3.578	<.001	.057	.195

a. Dependent Variable: Trad_gezinopv

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	3.248	.267		12.160	<.001		
	Bestaansonzekerheid	.022	.022	.057	.994	.321	.798	1.254
	Statusangst	.126	.035	.203	3.578	<.001	.812	1.231
	Gender	-.319	.066	-.250	-4.822	<.001	.975	1.026
	Age of the household member	-.001	.002	-.015	-.281	.779	.932	1.073
	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	-.044	.023	-.104	-1.925	.055	.905	1.105
	Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?	-.273	.071	-.200	-3.868	<.001	.983	1.017

a. Dependent Variable: Trad_gezinopv

*Toelichting: model 3b bevat bestaansonzekerheid, de controlevariabelen en als afhankelijke variabele statusangst.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA CHANGE CI

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Statusangst

/METHOD=ENTER Bestaansonzekerheid

/METHOD=ENTER leeftijd geslacht oplcat Religie

/SAVE PRED RESID.

Model Summary^c

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			Sig. F Change
						F Change	df1	df2	
1	.410 ^a	.168	.166	.89367	.168	64.894	1	321	<.001
2	.433 ^b	.188	.175	.88876	.019	1.888	4	317	.112

a. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid

b. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories

c. Dependent Variable: Statusangst

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	51.827	1	51.827	64.894	<.001 ^b
	Residual	256.364	321	.799		
	Total	308.190	322			
2	Regression	57.791	5	11.558	14.633	<.001 ^c
	Residual	250.399	317	.790		
	Total	308.190	322			

a. Dependent Variable: Statusangst

b. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid

c. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	.280	.156		1.801	.073	-.026	.587
	Bestaansonzekerheid	.256	.032	.410	8.056	<.001	.193	.318
2	(Constant)	1.200	.420		2.855	.005	.373	2.027
	Bestaansonzekerheid	.246	.033	.395	7.566	<.001	.182	.310
	Age of the household member	-.008	.004	-.116	-2.221	.027	-.015	-.001
	Gender	-.069	.105	-.034	-.658	.511	-.277	.138
	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	-.070	.036	-.103	-1.953	.052	-.141	.001
	Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?	-.006	.112	-.003	-.053	.958	-.227	.215

a. Dependent Variable: Statusangst

BIJLAGE 3 MODELDIAGNOSTIEK

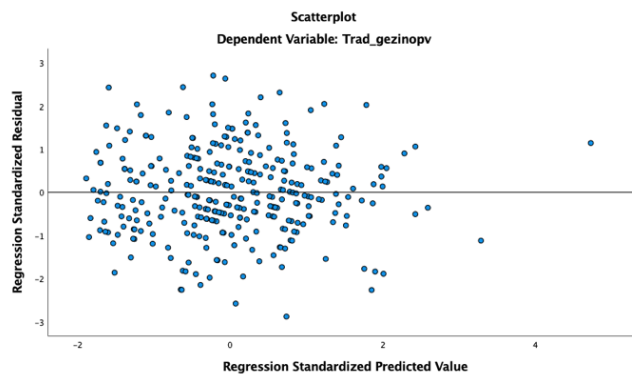
Deze bijlage bevat alle stappen die zijn uitgevoerd om de assumpties van lineaire regressie te toetsen. Het complete model, model 4a, wordt gebruikt om de assumpties te beoordelen. Tevens wordt dit model ook gebruikt voor de controle op mogelijke uitbijters of invloedrijke punten.

3.1. Onafhankelijke waarnemingen

De eerste assumptie waarop wordt gecontroleerd is de onafhankelijkheid van observaties. Doordat er een filter is toegepast, zijn de cases in mijn steekproef allemaal onafhankelijk van elkaar. Daarnaast is er sprake van een aselechte steekproef. Aan de eerste assumptie is voldaan.

3.2 Lineariteit

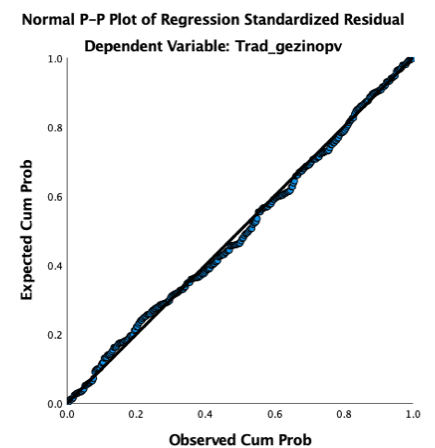
De tweede assumptie is of er sprake is van lineair verband. Dit houdt in dat wanneer hier sprake van is, er een rechte lijn in het spreidingsdiagram te zien is. In figuur 1a is te zien dat er geen systematische afwijkingen van het gemiddelde zijn (nullijn) en dus dat het gemiddelde van de residuen 0 is voor elke set van x-waarden. Er is dus sprake van lineariteit en daarmee is de tweede assumptie ook voldaan.

Figuur 1: lineariteit

3.3 Homoscedasticiteit

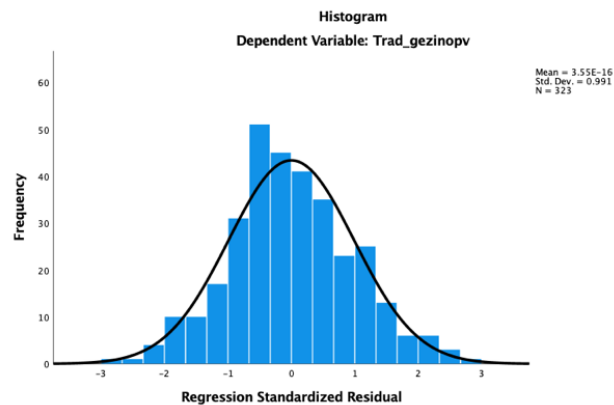
De derde assumptie is homoscedasticiteit. Dit betekent dat er gelijke spreiding van de waarden is. In figuur 1b is terug te zien dat er geen systematische afwijkingen in de spreiding rond de lijn te zien is en dus is de standaarddeviatie van de residuen constant voor elke set van waarden van de x-en. Hiermee wordt ook voldaan aan de derde assumptie.

Figuur 2: homoscedasticiteit

3.4 Normale verdeling van residuen

De vierde en tevens laatste assumptie die wordt gecontroleerd is of er sprake is van een normale verdeling van de residuen. In Figuur 1b is te zien dat de blauwe data stippen recht over de zwarte lijn lopen en dat er geen patroon is te zien. Dit betekent dat de waarden normaal verdeeld lijken. Als er gekeken wordt naar het histogram in Figuur 1c is er te zien dat de waarden, op een paar punten na, normaal verdeeld zijn. Concluderend, aan alle assumpties is voldaan.

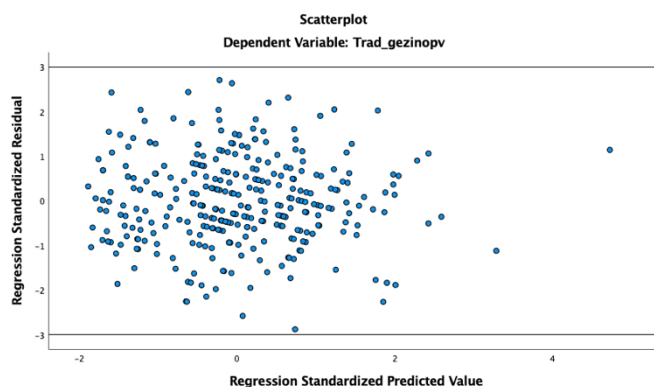
Figuur 3: normale verdeling

3.5 Multicollineariteit

In Tabel 1 zijn de VIF scores genoteerd in de rechterkolom. VIF staat voor Variance Inflation Factor en zegt iets over de samenhang tussen onafhankelijke variabelen, ook wel multicollineariteit genoemd. Een VIF score groter dan 2 wordt gezien dat er sprake is van multicollineariteit. In Tabel 3 is te zien dat de VIF scores van 1,02 tot 1,25 lopen, wat betekent dat er geen sprake is van multicollineariteit.

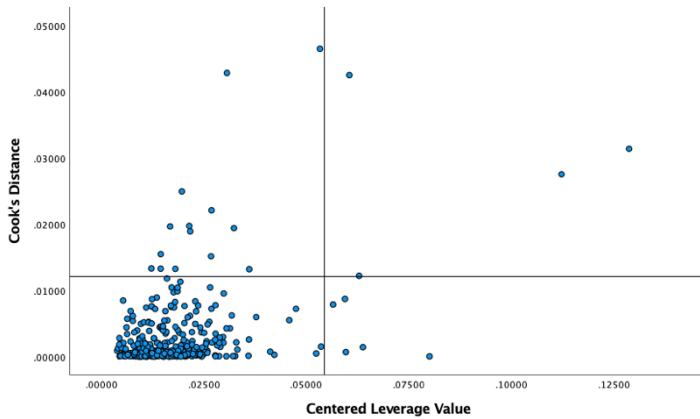
3.6 Uitbijters en invloedrijke punten

Tot slot wordt er naar uitbijters en invloedrijke punten gekeken middels gestandaardiseerde residuen, Cook's distance, de leverage en de DFFIT. Als eerste wordt er naar de gestandaardiseerde residuen. Bij een waarde groter dan -3 of +3 wordt er uitgegaan van een groot residu. In figuur 4 is te zien dat er geen punten deze waarden overschrijden.

Figuur 4: residual plot met grenswaarden -3 en +3

Ten tweede wordt er naar de Cook's distance gekeken, die beoordeelt of er uitbijters op x en y richting zijn middels de volgende vuistregel: $4/n = 4/323 = 0,0120845$. Bij leverage is de vuistregel $3p/n = 3 \times 6/323 = 0,0543807$. In figuur 5 is te zien dat er 4 punten de Cook's distance en leverage waarde overschrijden. Daarnaast zijn er nog 2 punten die extreem op Cook's distance scoren.

Figuur 5: Cook's distance en leverage

De vijf cases en de bijbehorende waarden staan hieronder in een tabel aangegeven. De DFFIT waarden zijn allemaal vrij laag, wat inhoudelijk betekent dat er weinig verandering plaats vindt in traditionele gezinsrolopvattingen wanneer de case wordt weggelaten.

Tabel 1: invloedrijke punten

Cases	Leverage	DFFIT	Cook's Distance
1792	0,061	0,077	0,043
2249	0,112	0,083	0,028
5112	0,053	-0,076	0,047
5912	0,031	-0,056	0,043
8941	0,129	-0,095	0,031

3.7 Analyse nogmaals uitvoeren

Om te controleren of de punten mogelijk invloedrijke punten zijn, wordt de analyse nogmaals uitgevoerd. Er zijn totaal 5 cases uitgehaald, die in Tabel 1 zijn aangegeven.

Wat opvalt is dat er in model 1a, 2a en 4a eigenlijk niet veel zijn veranderd. Het effect van bestaansonzekerheid op traditionele gezinsrolopvattingen blijft ongeveer gelijk. Bij model 3b is er wel

degelijk wat veranderd, namelijk de R2 adjusted is kleiner geworden, de helling van bestaansonzekerheid is kleiner geworden en de helling is niet meer significant.

Daarnaast is er ook geen ondersteuning gevonden voor de mediatie van statusangst, want de helling van bestaansonzekerheid is minder klein geworden vergeleken het model met invloedrijke punten en de BHI's overlappen elkaar. Wel zijn de hellingen van bestaansonzekerheid en statusangst op traditionele gezinsrolopvattingen, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en religie, significant bij een drempelwaarde van 0,05 (b bestaansonzekerheid = 0,052 ; p = 0,016 ; b statusangst = 0,114 ; p = 0,003).

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	2.217	.107		20.732	<.001	2.007	2.427
	Bestaansonzekerheid	.044	.022	.110	1.967	.050	.000	.087
2	(Constant)	3.421	.263		12.995	<.001	2.903	3.939
	Bestaansonzekerheid	.052	.022	.132	2.431	.016	.010	.095
	Age of the household member	-.002	.002	-.041	-.761	.447	-.006	.003
	Gender	-.311	.066	-.252	-4.735	<.001	-.441	-.182
	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	-.050	.023	-.121	-2.206	.028	-.094	-.005
Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?	-.300	.071	-.225	-4.246	<.001	-.440	-.161	
3	(Constant)	3.266	.265		12.319	<.001	2.745	3.788
	Bestaansonzekerheid	.034	.022	.087	1.553	.121	-.009	.078
	Age of the household member	-.001	.002	-.023	-.437	.662	-.005	.003
	Gender	-.312	.065	-.252	-4.806	<.001	-.440	-.184
	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	-.040	.022	-.097	-1.768	.078	-.084	.004
Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?	-.305	.070	-.229	-4.370	<.001	-.443	-.168	
Statusangst	.114	.038	.164	2.965	.003	.038	.190	

a. Dependent Variable: Trad_gezinopv

Model Summary^d

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			
						F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	.110 ^a	.012	.009	.58696	.012	3.868	1	316	.050
2	.379 ^b	.143	.130	.55007	.131	11.953	4	312	<.001
3	.409 ^c	.167	.151	.54332	.024	8.794	1	311	.003

a. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid

b. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories

c. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories, Statusangst

d. Dependent Variable: Trad_gezinopv

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	.612	.147		4.167	<.001	.323	.901
	Bestaansonzekerheid	.175	.030	.308	5.755	<.001	.115	.235
2	(Constant)	1.351	.382		3.533	<.001	.599	2.104
	Bestaansonzekerheid	.158	.031	.277	5.036	<.001	.096	.219
	Age of the household member	-.006	.003	-.107	-1.970	.050	-.013	.000
	Gender	.007	.096	.004	.068	.946	-.182	.195
	Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories	-.087	.033	-.147	-2.654	.008	-.151	-.022
Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?	.044	.103	.023	.430	.668	-.158	.246	

a. Dependent Variable: Statusangst

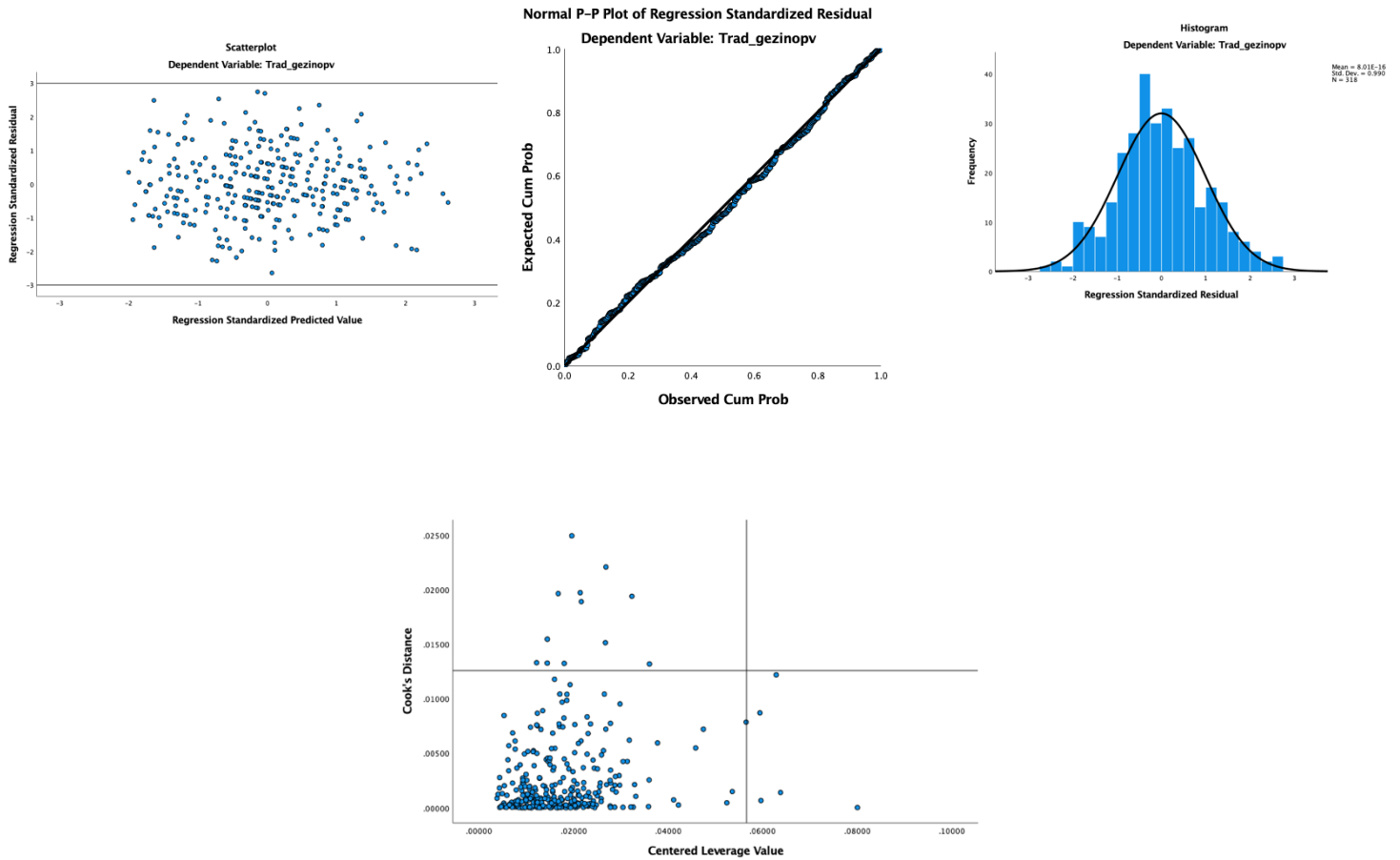
Model Summary^c

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			
						F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	.308 ^a	.095	.092	.80642	.095	33.125	1	316	<.001
2	.350 ^b	.122	.108	.79925	.027	2.424	4	312	.048

a. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid

b. Predictors: (Constant), Bestaansonzekerheid, Age of the household member, Do you see yourself as belonging to a church community or religious group?, Gender, Level of education in CBS (Statistics Netherlands) categories

c. Dependent Variable: Statusangst

Ook bij de modevaluatie van de resultaten zonder invloedrijke punten zijn geen grote verschillen te zien ten opzichte van de oorspronkelijke resultaten.

Concluderend, de resultaten zonder uitbijters vertonen geen grote verschillen ten opzichte van de oorspronkelijke resultaten. Hierdoor besluit ik om met de oorspronkelijke resultaten verder te gaan.

BIJLAGE 4 CHATGPT

In deze laatste bijlage zal ik beschrijven en reflecteren op wat voor manier ik gebruik heb gemaakt van ChatGPT.

ChatGPT heb ik gebruikt op twee momenten tijdens het schrijven van mijn bachelorwerkstuk. Beide hebben enkel ter inspiratie bijgedragen. Allereerst heb ik ChatGPT gebruikt ter inspiratie voor een titel van mijn bachelorwerkstuk. Ik heb toen mijn hoofdvraag ingevoerd en gevraagd naar een passende titel bij deze hoofdvraag. Uiteindelijk heb ik geen van deze titels gebruikt, omdat ik ze niet passend genoeg vond bij mijn scriptie en de kwaliteit veel te laag vond. Onderstaand is de output die ChatGPT gegeven heeft:

Jij

Bedenk 5 titels voor mijn bachelor scriptie die de volgende hoofdvraag bevat: in welke mate hebben mensen die bestaansonzekerheid ervaren sterkere traditionele gezinsrolopvattingen en in hoeverre wordt dit verklaard door statusangst?

ChatGPT

Natuurlijk, hier zijn vijf titels die de hoofdvraag van je scriptie weerspiegelen:

1. "De Rol van Bestaansonzekerheid: Traditionele Gezinsrolopvattingen en Statusangst"
2. "Bestaansonzekerheid en Traditionele Gezinsrollen: Een Onderzoek naar Statusangst als Verklarende Factor"
3. "De Invloed van Bestaansonzekerheid op Gezinsrolopvattingen: Het Rol van Statusangst"
4. "Bestaansonzekerheid en Traditionele Gezinsrollen: Een Analyse van de Rol van Statusangst"
5. "Statusangst en Traditionele Gezinsrolopvattingen: Een Verkenning van Bestaansonzekerheid als Katalysator"

Ten tweede heb ik ChatGPT gebruikt ter inspiratie voor verklaringen van zowel mijn hoofdverband als mediatie. Ik hoopte dat ik met de output kon zoeken naar theorieën die het hoofdverband en de mediatie konden verklaren, maar de output was erg onduidelijk waardoor ik er weinig mee kon. Wel werd ik geholpen door in een bepaalde hoek te zoeken, namelijk dat bij het hoofdverband bestaansonzekerere mensen zich vast blijven houden aan traditionele gezinsrolopvattingen en dat statusangstige mensen bang zijn voor verandering en weerstand bieden. Maar de waarom-vraag bleef onbeantwoord. Uiteindelijk heb ik, met behulp van begeleider Rita Smaniotto, passende sociologische theorieën gevonden. Uit de onderstaande output is te zien dat de gegeven verklaringen geen duidelijke theorie bevatten:

B

Jij

Geef een verklaring waarom bestaansonzekere mensen sterkere traditionele gezinsrolopvattingen hebben.

ChatGPT

Natuurlijk! Bestaansonzekere mensen kunnen traditionele gezinsrolopvattingen sterker omarmen vanwege de stabiliteit, sociale steun en bevestiging die deze bieden in onzekere tijden. Dit komt voort uit de behoefte aan bekende structuren, culturele invloeden die traditionele waarden benadrukken, het gevoel van doel en identiteit dat traditionele rollen bieden, en de verwachting van economische stabiliteit door traditionele kostwinnermodellen.

B

Jij

Hebben statusangstige mensen meer traditionele gezinsrolopvattingen?

ChatGPT

Ja, statusangstige mensen kunnen meer neigen naar traditionele gezinsrolopvattingen om verschillende redenen:

1. **Bevestiging van sociale status:** Traditionele gezinsmodellen kunnen worden gezien als een manier om sociale status te handhaven of te verbeteren. Door te voldoen aan traditionele rollenpatronen, kunnen statusangstige individuen hun sociale positie versterken binnen de normen van de samenleving.
2. **Veiligheid en stabiliteit:** Voor mensen die zich zorgen maken over hun sociale status, kan het naleven van traditionele gezinsrollen een gevoel van veiligheid en stabiliteit bieden. Het biedt een bekend kader waarin ze zichzelf kunnen positioneren en waarin ze kunnen voldoen aan verwachtingen die als waardevol worden beschouwd door de samenleving.
3. **Behoud van privileges:** Traditionele gezinsstructuren kunnen vaak geassocieerd worden met bepaalde privileges, zoals dominantie van bepaalde genderrollen of machtsverhoudingen binnen het gezin. Voor mensen die bang zijn om hun privileges te verliezen, kan het vasthouden aan traditionele gezinsmodellen een manier zijn om deze te behouden.
4. **Angst voor verandering:** Statusangstige mensen kunnen vaak weerstand bieden aan verandering, omdat ze bang zijn voor de onzekerheid die het met zich meebrengt. Traditionele gezinsmodellen vertegenwoordigen een bekend en vertrouwd systeem, waardoor ze minder geneigd zijn om af te wijken van deze structuren.

Voordat ik ChatGPT om hulp heb gevraagd heb ik altijd eerst zelf nagedacht en wetenschappelijke artikelen gezocht en gelezen. Zoals hierboven geschreven heb ik het puur ter inspiratie gebruikt en heb ik geen output van ChatGPT gekopieerd naar mijn bachelorwerkstuk. Daardoor heeft het er niet voor gezorgd dat ik cognitieve taken van een socioloog heb gedelegeerd.